

สารนิพนธ์

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบvikฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989
และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019

โดย

นางสาวณัฐพร หนูสอน
รหัสนักศึกษา 05600618

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชีย
ศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารนิพนธ์	การศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019
ผู้เขียน	นางสาวณัฐพร หนูสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์ศิบัติ นพประเสริฐ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่อง “ การศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019 ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเหมือนและความต่างของการประท้วงที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ปี1989 และการชุมนุมประท้วงที่ฮ่องกง ปี2019 ศึกษาถึงสาเหตุการเกิดการประท้วง วิธีการประท้วง กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐบาล ผลกระทบและผลที่ตามมาของเหตุการณ์การประท้วงทั้งสองเหตุการณ์ มีวิธีการศึกษาโดยการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่าวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินปี 1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงปี 2019 มีความเหมือนกันในเรื่องสาเหตุของการเกิดการประท้วงที่เกิดจากความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาลกลางปักกิ่ง เรื่องผู้เข้าร่วมการประท้วงที่เป็นนักศึกษาและผู้คนทั่วไปที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการของรัฐบาลจีน เรื่องกระบวนการการแก้ปัญหาของรัฐบาลโดยรัฐบาลจีนเลือกที่จะใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมมากกว่าการพูดคุยเจรจาต่อรองกับผู้ชุมนุม และอีกสิ่งหนึ่งที่มีความเหมือนกันของทั้งสองเหตุการณ์นี้คือผลกระทบที่ตามมาหลังจาก การเกิดการประท้วงคือการได้รับความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินและส่งผลกระทบต่อไปถึงระบบเศรษฐกิจ แต่สิ่งที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงของทั้งสองเหตุการณ์นี้คือวิธีการประท้วง ซึ่งเป็นความแตกต่างของยุคสมัยทำให้รูปแบบการประท้วงและการรับมือที่ต่างกันออกไป

คำสำคัญ : วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน,การชุมนุมประท้วงในฮ่องกง,พรรคคอมมิวนิสต์จีน

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112การศึกษาเอกเทศ(Independent Study)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ศิบตี นพประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

นางสาวณัฐพร หนูสอน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการศึกษา	3
ข้อจำกัดของการศึกษา	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
ความเป็นมาของวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989	5
สาเหตุและแรงจูงใจในการประท้วง	7
ความเป็นมาของการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019	9
สาเหตุและแรงจูงใจในการประท้วง	10
นโยบายปฏิรูปประเทศของ เต็งเสี่ยวผิง	11
นโยบายของเต็งเสี่ยวผิงต่อวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน	11
นโยบายของเต็งเสี่ยวผิงต่อการคืนเกาะฮ่องกงให้กับจีน	13
การเกิดการประท้วงภายในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์	14
การเกิดการประท้วงในประเทศจีน	14
สรุป	16
บทที่ 3 แนวทางการศึกษาเปรียบเทียบการประท้วงที่เกิดขึ้นภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์จีน	19
การปฏิบัติสหภาพโซเวียต	19
ขบวนการร่ม	23
สรุป	30
บทที่ 4 การศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989	32
และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019	
สาเหตุการเกิดการประท้วง	32
ผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วง	36

วิธีการประท้วง	37
กระบวนการการแก้ปัญหาของรัฐบาล	40
ผลกระทบที่ตามมาหลังจากเกิดการประท้วง	44
สรุป	47
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	49
สรุป	49
ข้อเสนอแนะ	53
บรรณานุกรม	54

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญปัญหาของการวิจัย

สาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับการสถาปนาเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.1949 เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีชัยชนะเหนือพรรคก๊กมินตั๋งในสงครามกลางเมืองจีน เป็นผลให้รัฐบาลสาธารณรัฐจีนที่ปกครองแผ่นดินใหญ่สิ้นสุดลงและได้ลี้ภัยไปตั้งรัฐบาลสาธารณรัฐจีนใหม่ที่เกาะไต้หวัน พรรคคอมมิวนิสต์จีนที่เป็นฝ่ายชนะได้เข้าปกครองแผ่นดินใหญ่แทน มีผู้นำคือเหมา เจ๋อตงได้ประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน (PRC) ที่กรุงปักกิ่งบนจัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อปกครองจีนแผ่นดินใหญ่และเปลี่ยนการปกครองของประเทศเป็นระบอบคอมมิวนิสต์โดยกล่าวว่า "ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลกลางของประชาชน วันนี้ได้ก่อตั้งแล้ว ขอสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ บัดนี้" โดยพรรคคอมมิวนิสต์จีนนำพาประเทศจีนไปสู่ความยิ่งใหญ่ด้วยระบบสังคมนิยมแบบจีนที่มีระเบียบวินัยเคร่งครัด ปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจได้สำเร็จ จนจีนกลายเป็นผู้นำในด้านเศรษฐกิจของโลกมาจนถึงปัจจุบัน ¹

การมีผู้นำที่ยิ่งใหญ่ มีระบบการปกครองที่มั่นคง การทหารที่แข็งแกร่งและแผนการพัฒนาประเทศที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ระบอบคอมมิวนิสต์ของจีนนั้นประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน การต่อต้านและการประท้วงจะเกิดขึ้นได้ยากในระบอบคอมมิวนิสต์ที่ประสบความสำเร็จของจีน เห็นได้จากการปกครองของจีนนั้นยังยึดมั่นในอุดมการณ์เดิมคือ สังคมนิยมแบบจีนมาใช้ในการปกครองจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อเกิดความเหลื่อมล้ำขึ้น เกิดความไม่ยุติธรรมในการปกครองก็ทำให้เกิดผู้ที่ออกมาเรียกร้องความยุติธรรมให้กับตนเองเกิดการรวมกลุ่มประท้วงขึ้น ซึ่งการเกิดการประท้วงขึ้นในระบอบคอมมิวนิสต์นับเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ยิ่งใหญ่และส่งผลกระทบต่อระบบการปกครองของจีนเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องภาพลักษณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์และอุดมการณ์ชาตินิยมที่อาจดูอ่อนแอลงในสายตาของทั้งในและต่างประเทศ และอาจส่งผลเสียระยะยาวในระบอบการปกครองนี้ ²

¹ เขาวน พงษ์พิชิต, *วิพากษ์ประธานเหมา* (กรุงเทพฯ:มติชน, 2555) หน้า 294 - 306

² ปีซีซี นาวิกชน (2560). *เทียนอันเหมิน : ไล่เรียงลำดับเหตุการณ์นองเลือดที่จีนเมื่อ 30 ปีที่แล้ว* (ออนไลน์).

แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-48511516>

ผู้วิจัยมีความสนใจในเหตุการณ์การประท้วงสำคัญ 2 เหตุการณ์คือวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี 1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี 2019 โดยวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี 1989 นั้น จุดเริ่มต้นการประท้วงเริ่มจากการที่ หู เย่าปัง นักปฏิรูปในพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่ปัญญาชนและนักศึกษาเสียชีวิตลง นักศึกษาจำนวนมากจึงมารวมตัวกันที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อไว้อาลัยและแสดงความไม่พอใจที่การปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างล่าช้า เหตุการณ์ประท้วงบานปลายจนกลายเป็นจลาจลในที่สุด วิธีการแก้ปัญหาของรัฐบาลในตอนนั้นคือการเข้าควบคุมข่าวสาร ประกาศกฏอัยการศึกและเข้าจับไล่กลุ่มผู้ประท้วงโดยการใช้อุทธรณ์ รถหุ้มเกราะและกระสุนจริงทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก สุดท้ายการต่อสู้ของกลุ่มนักศึกษาครั้งนี้ก็ไม่สามารถเอาชนะรัฐบาลจีนได้และเหตุการณ์นี้ค่อยๆถูกลบเลือนไปภายในประเทศจีน³

ส่วนการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงปี 2019 มีสาเหตุจากคดีชายหนุ่มชาวฮ่องกงถูกกล่าวหาว่าฆ่าเพื่อนสนิทสาวในระหว่างที่ไปท่องเที่ยวที่ไต้หวันและหลบหนีกลับมาที่ฮ่องกง แต่ศาลฮ่องกงไม่มีเขตอำนาจพิจารณา และไต้หวันก็ไม่สามารถเรียกตัวผู้ร้ายกลับได้เช่นกัน นักกฎหมายฮ่องกงจึงเสนอให้แก้ไขกฎหมายผู้ร้ายข้ามแดนของฮ่องกง ด้วยการให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบพิจารณาเป็นกรณีไป (case by case) แต่ประชาชนฮ่องกงขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของจีน จึงรวมตัวกันประท้วงเพื่อไม่ให้รัฐบาลผ่านกฎหมายดังกล่าว พวกเขามองว่าระบบศาลของจีนไม่ได้เป็นอิสระ แต่อยู่ใต้อำนาจพรรคคอมมิวนิสต์ หากเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จึงน่ากังวลว่า ผู้ที่มีความขัดแย้งภายในกับรัฐบาลจีนอาจมีการไต่สวนที่ไม่เป็นธรรมได้ ในช่วงแรกของการประท้วงรัฐบาลฮ่องกงก็ใช้การเจรจาประนีประนอมกับผู้ประท้วง แต่ไม่สามารถหยุดการประท้วงได้ ตำรวจจึงใช้วิธีการรุนแรง การยิงแก๊สน้ำตาและใช้กระสุนจริง ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากการประท้วงในครั้งนี้อย่างเพิ่มขึ้น จนถึงปัจจุบันเดือนตุลาคมปี 2019 เหตุการณ์การประท้วงยังคงไม่มีที่สิ้นสุดเพราะผู้ประท้วงไม่เพียงประท้วงแค่เพื่อต้องการแก้ไขกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนแต่ประท้วงเพื่อต้องการสิทธิเสรีภาพของตนที่ควรได้รับจากสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย⁴

ด้วยข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความคิดว่าทั้ง 2 เหตุการณ์ประท้วงนี้มีความคล้ายคลึงกัน ในหลายประเด็นเช่น สาเหตุการเกิดการประท้วงที่เกิดจากความไม่พอใจในรัฐบาลจีน ผู้เข้าร่วมประท้วงที่เป็นนักศึกษาและประชาชนวัยกลางคน วิธีการประท้วงที่เลือกใช้สถานที่สำคัญเป็นที่ตั้งในการประท้วง กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐบาลที่ใช้การปราบปรามด้วยความรุนแรง ผลกระทบ

³ บีบีซี นาวีเกชั่น (2560) .เทียนอันเหมิน : ไล่เรียงลำดับเหตุการณ์นองเลือดที่จีนเมื่อ 30 ปีที่แล้ว (ออนไลน์).แหล่งที่มา:

<https://www.bbc.com/thai/international-48511516>

⁴ คมปทิต สุกุลหวง (2562) .ลำดับเหตุการณ์ประท้วงในฮ่องกง ก่อนยกเลิกร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน (ออนไลน์) . แหล่งที่มา:

<https://thestandard.co/hong-kong-protesters/>

และผลที่ตามมาของการประท้วงที่เกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบทั้งสองเหตุการณ์นี้เพื่อให้ได้ทราบถึงความเหมือนและความต่างของการประท้วงทั้งสองนี้ และนำไปสู่การศึกษาเรียนรู้ถึงรูปแบบและบทเรียนการเรียกร้องประชาธิปไตยของสองเหตุการณ์นี้มาใช้ศึกษาและแนวโน้มการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในไทยที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันและยังดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงความเหมือนและความต่างของการประท้วงที่จัดรัฐสภายุโรปเมื่อปี 1989 และการชุมนุมประท้วงที่ฮ่องกง ปี 2019
- 2.2 เพื่อศึกษาว่าทั้งสองเหตุการณ์การประท้วงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไร

3. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาคู่เปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี 1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี 2019 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาถึงสาเหตุการเกิดการประท้วง วิธีการประท้วง กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐบาล ผลกระทบและผลที่ตามมาของเหตุการณ์การประท้วงทั้งสองเหตุการณ์เท่านั้น โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล เอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. ข้อจำกัดของการศึกษา

ผู้วิจัยได้พบเจอข้อจำกัดในระหว่างทำวิจัยเรื่องนี้คือ การค้นหาข้อมูลเชิงลึกของวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินปี1989 นั้นไม่สามารถหาข้อมูลที่เป็นหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์หรือบันทึกต่างๆที่เป็นต้นฉบับภาษาจีนหรือมีแหล่งที่มาจากประเทศจีนได้เพียงพอและมีความยากลำบากในการแปลเนื้อหาข้อมูล ผู้วิจัยค้นพบเพียงแต่ข้อมูลที่เผยแพร่จากสื่อต่างประเทศที่เป็นภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่

5. นิยามศัพท์

สังคมนิยมแบบจีน หมายถึง การที่ประเทศจีนมีศูนย์รวมอำนาจอยู่ที่พรรคคอมมิวนิสต์จีน ระบบเศรษฐกิจต่างๆมีการวางแผนและควบคุมจากส่วนกลาง แต่มีการนำเข้ากลไกตลาดเข้ามาผสมผสานจนกลายเป็น Market Socialism หรือที่จีนใช้คำว่า Socialism with Chinese Characteristics คือสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะแบบจีนนั่นเอง ทำให้จีนมีระบบเศรษฐกิจแบบไฮบริด หรือแบบกึ่งคอมมิวนิสต์ ซึ่งคำว่า สังคมนิยมแบบจีนนั้นเกิดขึ้นหลังจากที่เติ้งเสี่ยวผิงได้ทำการปฏิรูปเศรษฐกิจ

หนึ่งประเทศสองระบบ หมายถึง แนวคิดเพื่อการรวมประเทศจีนของเติ้งเสี่ยวผิงโดยเขาเสนอว่าจะมีเพียงจีนเดียว แต่เขตจีนอิสระเช่น ฮองกง มาเก๊าและไต้หวัน สามารถมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ สามารถมีระบบการเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและการเงินของตนเองได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ใต้เงื้อมมือและข้อบังคับของจีน หรือสรุปโดยง่ายว่า จีนยอมให้มีเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ แต่จะไม่ยอมให้มีเสรีนิยมในทางการเมือง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างของการประท้วงที่จัตุรัสเทียนอันเหมินปี 1989 และการชุมนุมประท้วงที่ฮ่องกงปี 2019 และใช้ในการศึกษาและเปรียบเทียบเหตุการณ์การประท้วงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

3.2 ได้ทราบว่าทั้งสองเหตุการณ์การประท้วงส่งผลกระทบต่อประเทศจีน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัย บทความทางวิชาการ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับ วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี 1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี 2019 เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบทั้งสองเหตุการณ์นี้ให้มีความถูกต้องมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตั้งแต่ที่มาของการประท้วง สาเหตุ และแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดการประท้วง นโยบายการปฏิรูปประเทศของ เต็ง เสี่ยวผิง ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งสองเหตุการณ์การประท้วง รวมถึงการเกิดการประท้วงขึ้นในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ จากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากทั้งงานวิจัย บทความทางวิชาการ รวมถึงหนังสือที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี 1989 และการชุมนุมประท้วงที่ฮ่องกง ปี 2019 ดังต่อไปนี้

2.1 ความเป็นมาของวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี 1989

ที่มาของเหตุการณ์ประท้วงที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน เกิดจากการชุมนุมประท้วงพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจีนในขณะนั้นของนักศึกษาที่เริ่มมีมาตั้งแต่กลางเดือนเมษายนจนถึงต้นเดือนมิถุนายนใน ปี 1989 โดยมีสาเหตุมาจากนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศของจีนทำให้มีชาวจีนรุ่นใหม่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดประชาธิปไตยและเสรีนิยมจากตะวันตกและนักศึกษาที่เป็นผลผลิตจากระบบการศึกษาในยุคปฏิรูปเห็นว่าการเมืองที่ไม่ได้รับการปฏิรูปนั้นเป็นอุปสรรคต่อตนเองในอนาคตและเริ่มออกเดินประท้วงเพื่อให้มีการปฏิรูปประเทศในปี 1987 หู เย่าปิงซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ ถูกกดดันให้ออกจากตำแหน่งเนื่องจากถูกมองว่ามีแนวความคิดโน้มเอียงไปทางนักศึกษา เหตุการณ์เริ่มบานปลายมากยิ่งขึ้นเมื่อ หู เย่าปิงเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจ นักศึกษาจำนวนมากออกมารวมตัวกันที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อไว้อาลัยและแสดงความไม่พอใจต่อการปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างล่าช้า⁵

ในพิธีศพของ หู เย่าปิง นักศึกษาได้พังรั้วเข้าไปยื่นคำร้องขอเจรจากับ หลี่ เฝิง นายกรัฐมนตรีของจีนในขณะนั้นแต่กลับถูกปฏิเสธ ทำให้เกิดการประท้วงครั้งใหญ่ขึ้นในเมืองซีอานและฉางซา ก่อนจะกลายเป็นจลาจลในที่สุดนักศึกษาจากกว่า 20 มหาวิทยาลัยในกรุงปักกิ่งประกาศว่าพวกเขาจะ

⁵ วิภาวรรณ สุนทรจามร, ปกิณกะการเมืองจีน(กรุงเทพฯ : ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560) หน้า 94 -102

ก่อตั้งสหภาพนักศึกษาชั่วคราว และจะชุมนุมต่อเนื่องอย่างไม่มีกำหนดเพื่อประท้วงการเข้าควบคุมข่าวสารของรัฐบาล

ต่อมา หนังสือพิมพ์ ฟิเฟิลส์เดลี ของทางการจีนตีพิมพ์บทบรรณาธิการชื่อ "ความจำเป็นที่ต้องมีจุดยืนชัดเจนต่อความวุ่นวาย" บทความนี้ให้นิยามอย่างเป็นทางการต่อการประท้วงของนักศึกษาว่าเป็น "ความวุ่นวาย" และ "การสมคบคิดที่มีการวางแผนมาแล้ว" บทบรรณาธิการนี้ทำให้ผู้ประท้วงโกรธแค้นและส่งผลให้มีคนมาร่วมชุมนุมเพิ่มขึ้น หลังการตีพิมพ์บทบรรณาธิการ นักศึกษาจากหลายมหาวิทยาลัยเข้าร่วมการประท้วง มีการปรับโครงสร้างสหภาพนักศึกษาชั่วคราวให้กลายเป็นสหพันธ์นักศึกษาปักกิ่งอิสระ (Beijing Students' Autonomous Federation) นำโดย หวูเอ๋อไคซี องค์กรนักศึกษาใหม่นี้ยื่นความต้องการ 3 ประการ และให้มีการพูดคุยเจรจา 7 ครั้ง เรียกร้องให้ทางการยอมรับว่าสหภาพเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย และให้ถอนบทบรรณาธิการ เมื่อวันที่ 26 เมษายน หยวน มู่ โฆษกคณะรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่รัฐบาลอื่น ๆ เจรจาทalkคุยกับนักศึกษา 45 คน จาก 16 มหาวิทยาลัยในกรุงปักกิ่ง แต่ผู้นำสหภาพหวัง ตัน และ หวูเอ๋อไคซี ไม่ยอมรับข้อตกลง⁶

จ้าว จื่อหยาง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ในตอนนั้น สนับสนุนให้มีการพูดคุยเจรจากับนักศึกษา ต่อมานักศึกษามหาวิทยาลัยเดินหน้าไปยังจัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อเผยแพร่ "การประกาศ 4 พ.ค." เรียกร้องให้ประเทศมีประชาธิปไตย นอกจากนี้ในปักกิ่งแล้ว ยังมีนักศึกษาในเซี่ยงไฮ้, นานกิง และ กวางโจว ที่เริ่มเดินประท้วง เรียกร้องให้รัฐบาลหันมาพูดคุยกับนักศึกษา นักศึกษาหลายร้อยคนเริ่มต้นการประท้วงอดอาหารอย่างไม่มีกำหนด ในขณะที่ผู้นำโซเวียต นายมิกฮาอิล กอร์บาชอฟ จะมาเยือนจีนเพื่อเข้าร่วมการประชุมสุดยอดจีน-โซเวียต เป็นความพยายามที่จะแก้ไขความขัดแย้งระหว่างสองประเทศที่ดำเนินยาวนานถึงสามทศวรรษ แต่นักศึกษายังยึดจัตุรัสเทียนอันเหมินอยู่ จึงต้องจัดพิธีต้อนรับที่สนามบินแทน ซึ่งเป็นเรื่องน่าอับอายสำหรับทางการ หลังการประชุม จ้าว จื่อหยาง บอกกับสื่อนานาชาติว่า การแก้ไขปัญหาคrucial ใดๆ ในจีนยังต้องการการนำของ เต็ง เสี่ยวผิง ในการปฏิบัติ หลี่ เฝิง นายกรัฐมนตรีจีนในตอนนั้น พูดคุยกับหวัง ตัน, หวูเอ๋อไคซี และตัวแทนนักศึกษาคนอื่น ๆ ที่มหาศาลาประชาชน วันที่ 18 พฤษภาคม หลี่ เฝิง เรียกร้องให้นักศึกษาหยุดประท้วงอดอาหารและออกจากจัตุรัส ฝ่ายนักศึกษาขอให้เปลี่ยนคำในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฟิเฟิลส์เดลี และให้ยอมรับว่าการเคลื่อนไหวของนักศึกษาเป็น "การเคลื่อนไหวแบบประชาธิปไตยเพื่อชาติ" แต่ทั้งสองไม่สามารถตกลงกันได้ จ้าว จื่อหยาง สัญญาแก่นักศึกษาว่า "พรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจะไม่มี

⁶ ปีซีซี นาวิเกชั่น (2560).เทียนอันเหมิน : ไล่เรียงลำดับเหตุการณ์นองเลือดที่จีนเมื่อ 30 ปีที่แล้ว (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-48511516>

วันตามแก้แค้น" และขอให้นักศึกษาหยุดประท้วงอดอาหาร แต่นักศึกษาปฏิเสธคำขอของ จ้าว จื่อหยาง⁷

ทางการจีนประกาศกฎอัยการศึก กองกำลังทหารจำนวนมากก็ไปประจำการในกรุงปักกิ่ง มีผู้ประท้วงจำนวนมากล้อมรถถังไว้พร้อมกับสร้างสิ่งกีดขวางบนท้องถนนเพื่อป้องกันการโจมตีของรัฐบาล การชุมนุมประท้วงยังดำเนินต่อไป เริ่มมีความขัดแย้งระหว่างนักศึกษาว่าควรจะทำประท้วงหรือออกจากจัตุรัสเทียนอันเหมิน ในขณะที่นั้นทางการจีนพิจารณาว่าจะเริ่มปฏิบัติการทางทหารเพื่อไล่ผู้ชุมนุมออกและทวงพื้นที่คืนและยุติความวุ่นวายในเมืองหลวง หลิว เสี่ยวโป อาจารย์มหาวิทยาลัยปักกิ่งนอร์มอล, หาว เตอ-เจี้ยน และบุคคลผู้มีชื่อเสียงอีก 2 คน ทำการประท้วงอดอาหารที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อสนับสนุนนักศึกษา โดยบอกว่าจะทำการประท้วงนาน 72 ชั่วโมง

สมาชิกอาวุโสในพรรคคอมมิวนิสต์ลงมติเห็นชอบให้ยุติการชุมนุมประท้วงโดยใช้กำลัง ช่วงนี้กองกำลังทหารจำนวนมากพร้อมรถถังและรถหุ้มเกราะเริ่มขับไล่นักศึกษาออกจากพื้นที่ ทหารบางหน่วยเริ่มใช้กระสุนจริง ทำให้พลเรือนที่ไม่ได้พกอาวุธจำนวนมากเสียชีวิตและบาดเจ็บ ทหารบางคนถูกผู้ชุมนุมทำร้ายด้วยเช่นกัน หลังจากคำคืนแห่งการนองเลือด ทางการจีนยึดจัตุรัสเทียนอันเหมินคืนได้ และรัฐบาลจีนปฏิเสธที่จะเปิดเผยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ทุกประการ⁸

2.1.1 สาเหตุและแรงจูงใจในการประท้วง

อรทิพา โชคอินพลับ (2552) วิจัยเรื่อง “ ย้อนรอยการประท้วง ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ” กล่าวถึงสาเหตุและปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการประท้วงของนักศึกษาที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ความสำคัญของจัตุรัสเทียนอันเหมินและสาเหตุที่นักศึกษาเลือกใช้จัตุรัสเทียนอันเหมินเป็นสถานที่ในการชุมนุมประท้วงรวมทั้งผลกระทบต่อจีนหลังจากเหตุการณ์ประท้วงที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน

สาเหตุที่นักศึกษาเลือกใช้จัตุรัสเทียนอันเหมินเป็นสถานที่ในการชุมนุมประท้วงเป็นเพราะว่ามีพื้นที่กว้างใหญ่และถูกล้อมรอบด้วยสถานที่สำคัญของจีนและยังสามารถจู่คนได้นับแสนคนรวมไปถึง

⁷ จ้าว จื่อหยาง บันทึกลับจ้าว จื่อหยาง: เบื้องหลังเหตุการณ์นองเลือดเทียนอันเหมิน (กรุงเทพฯ : มติชน,2552)หน้า43 -74

⁸ ปีซีซี นาวิกชน (2560).เทียนอันเหมิน : ไล่เรียงลำดับเหตุการณ์นองเลือดที่จีนเมื่อ 30 ปีที่แล้ว (ออนไลน์).แหล่งที่มา:

<https://www.bbc.com/thai/international-48511516>

จัตุรัสนี้ตั้งอยู่ใจกลางเมืองปักกิ่งและมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจีนหลายเหตุการณ์

สาเหตุของการชุมนุมประท้วงเกิดจากหลายสาเหตุเช่น การล้มเหลวของของการเปิดประเทศ นโยบายสี่ทันสมัย และปัญหาการคอร์รัปชัน ในเรื่องผลกระทบต่อจีนที่เกิดขึ้นหลังจากการประท้วง และการเข้าปราบปรามผู้ประท้วงอย่างเด็ดขาดของทหาร ส่งผลให้มีนักศึกษาและประชาชนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ด้านการเมืองการปกครองส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งบุคคลสำคัญ เช่น จ้าว จื่อหยางลาออกจากการเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในด้านเศรษฐกิจก็มีการเปิดประเทศมากขึ้นยอมให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนและถือหุ้นในบริษัทได้ ส่งผลให้เศรษฐกิจก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง⁹

อีกหนึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 คือ ความกดดันของหนุ่มสาวจากการเข้าไปทำงานในเขตพื้นที่ทางเศรษฐกิจ ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ ฝูเจี้ยน กว่างตง เสฉวนและตามแนวปริมณฑล เพราะในการระบบการทำงานนั้น ยังมีทั้งระบบสายสัมพันธ์แบบโบราณและระบบการบริหารงานสมัยใหม่แบบตะวันตกที่คัดคนเก่งที่บริษัทสามารถเล็งเห็นถึงประโยชน์สูงสุดในการเลือกเข้าทำงาน การเข้าไปทำงานในพื้นที่เศรษฐกิจดังกล่าวของคนหนุ่มสาวนั้นจึงเต็มไปด้วยอุปสรรค และความกดดัน จนเกิดเป็นความไม่พอใจต่อนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการทำงาน¹⁰

⁹ อรทิพา โชคอินพลับ. (2552). “ย้อนรอยการประท้วงค.ศ.1989 (2532)ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน”. _สารนิพนธ์ปริญญาตรี สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹⁰ วรศักดิ์ มหัทธโนบาล. (2542).บูรพาแดงเปลี่ยนสี. กรุงเทพฯ : มติชน

2.2 ความเป็นมาของการชุมนุมประท้วงที่ฮ่องกง ปี2019

ที่มาของเหตุการณ์การประท้วงในฮ่องกงครั้งนี้เกิดจากคดีหนึ่งที่ชายหนุ่มชาวฮ่องกงวัย 19 ปี ถูกกล่าวหาว่าฆ่าเพื่อนสนิทสาวอายุ 20 ปีที่กำลังตั้งครรภ์อยู่ ขณะที่พวกเขาเดินทางไปท่องเที่ยวไต้หวันด้วยกันในเดือน กุมภาพันธ์ ปี2018 ชายคนดังกล่าวได้หลบหนีออกจากไต้หวันและกลับไปยังฮ่องกงในปีเดียวกัน เจ้าหน้าที่ทางการไต้หวันจึงได้ขอให้ทางการฮ่องกงส่งตัวชายคนดังกล่าวมาให้ แต่เจ้าหน้าที่ทางการฮ่องกงระบุว่า พวกเขาไม่สามารถทำตามได้ เพราะไม่มีข้อตกลงส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนกับไต้หวัน

ในทางหลักการ ไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีน นักกฎหมายฮ่องกงจึงใช้โอกาสนี้เสนอให้แก้กฎหมายผู้ร้ายข้ามแดนของฮ่องกง ด้วยการให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบพิจารณาเป็นกรณีไป (case by case) แต่ประชาชนฮ่องกงส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของจีน จึงรวมตัวกันประท้วงเพื่อไม่ให้รัฐบาลผ่านกฎหมายดังกล่าว¹¹

ช่วงกลางคืนของวันที่ 9 มิถุนายน 2019 เกิดการชุมนุมใหญ่โดยผู้จัดตั้งการชุมนุมระบุเบื้องต้นว่ามีผู้ชุมนุมกว่า 500,000 คนและยังมีผู้ชุมนุมเพิ่มขึ้นจนระบุว่ามีคนมาร่วมเกิน 1,000,000 คน เป็นการชุมนุมที่ใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่เกาะฮ่องกงกลับคืนสู่การปกครองของประเทศจีน สาเหตุเนื่องจากในวันพุธที่ 12 มิถุนายน จะมีการพิจารณาเรื่องการปรับแก้กฎหมายว่าด้วย “การส่งผู้ร้ายข้ามแดน” ที่สภานิติบัญญัติฮ่องกง แต่การพิจารณาก็ต้องถูกเลื่อนออกไปจากกำหนดเดิม เพราะผู้ชุมนุมทำการประท้วงปิดถนน ทางทางจึงมีคำสั่งให้ตำรวจใช้แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทยและกระสุนยางในการสลายการชุมนุมทำให้มีผู้บาดเจ็บ 80 ราย ต่อมาในวันที่ 1 กรกฎาคม ซึ่งเป็นวันครบรอบ 22 ปีฮ่องกงกลับคืนสู่การปกครองของจีน ผู้ประท้วงทำการบุกยึดที่ทำการรัฐบาลและสภานิติบัญญัติ และมีข้อเรียกร้องหลัก 5 ข้อในการประท้วงคือ

- 1.ให้สอบสวนตำรวจที่กล่าวหาและใช้กำลังกับประชาชน
- 2.ให้ถอนร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน
- 3.ให้ริรโทษกรรมแก่ผู้ประท้วงที่ถูกจับกุม
- 4.ให้หยุดเรียกผู้ประท้วงว่าเป็นผู้ก่อจลาจล
- 5.ให้จัดการเลือกตั้งแบบสากลขึ้น (universal suffrage)

¹¹ จิรภัทร บุญยะกาญจน (2562) “ฮ่องกงทำไมต้องประท้วง” แรกกดดันจากจีนแผ่นดินใหญ่สู่ไฟอันลุกโชนของชาวฮ่องกง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://themomentum.co/background-hong-kong-protest/>

นอกจากนี้ผู้ประท้วงยังเรียกร้องให้นางแคร์รี ลัม ลาออกจากตำแหน่งผู้บริหารเขตปกครองพิเศษเพื่อแสดงความรับผิดชอบ จนในที่สุดวันที่ 9 กรกฎาคม นางแคร์รี ลัม ประกาศว่า “ร่างกฎหมายตายแล้ว” โดยยืนยันว่าจะไม่นำร่างกฎหมายนี้กลับมาพิจารณาอีก แต่การประกาศในครั้งนี้ไม่สามารถหยุดการประท้วงได้เพราะผู้ประท้วงไม่ได้ต้องการประท้วงเพียงเพื่อระงับการพิจารณาร่างกฎหมาย การส่งผู้ร้ายข้ามแดนในตอนแรกแต่การประท้วงครั้งนี้นำไปสู่การเรียกร้องประชาธิปไตยและความยุติธรรมให้กับชาวฮ่องกง¹²

2.2.1 สาเหตุและแรงจูงใจในการประท้วง

การเรียกร้องของกลุ่มผู้ประท้วงชาวฮ่องกงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่เกิดจากการที่ฮ่องกงเป็นอาณานิคมของอังกฤษตั้งแต่ ปี 1841 จนกระทั่งได้รับเอกราชเมื่อถูกส่งมอบคืนให้แก่จีนใน ปี 1997 ฮ่องกงจึงมีสถานะกึ่งปกครองตัวเอง ภายใต้หลักการ "หนึ่งประเทศ สองระบบ" หลักสำคัญในการส่งมอบเกาะฮ่องกงคืนให้จีนคือ ข้อตกลงกฎหมายพื้นฐาน ซึ่งอนุญาตให้ฮ่องกงมีรัฐธรรมนูญของตนเอง จึงทำให้มีอำนาจปกครองตัวเองได้อย่างกว้างขวาง และมีสิทธิต่าง ๆ ฮ่องกงได้รับการรักษาความเป็นอิสระของระบบกฎหมายไว้ มีสิทธิบัญญัติของตนเอง มีระบบเศรษฐกิจของตนเอง และใช้เงินสกุลดอลลาร์ฮ่องกง ผู้ที่อยู่อาศัยในฮ่องกงได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนและมีเสรีภาพในด้านต่าง ๆ รวมถึง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการชุมนุม รัฐบาลจีนควบคุมด้านกิจการกลาโหมและต่างประเทศ ประชาชนของทั้งสองฝ่ายต้องใช้วีซ่าหรือขออนุญาตเมื่อต้องเดินทางข้ามแดน¹³

แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นชาวฮ่องกงไม่ได้มีความเชื่อมั่นในหลักการ “หนึ่งประเทศสองระบบ” มากนักเพราะผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงยังคงอยู่ใต้อำนาจของปักกิ่งและส่วนหนึ่งมีผลจากความไม่ชัดเจนของสัญญา 50 ปี ที่รัฐบาลจีนได้ให้ไว้กับฮ่องกงว่า ฮ่องกงจะอยู่ใต้อำนาจดูแลของจีนแผ่นดินใหญ่แบบหนึ่งประเทศสองระบบเป็นเวลา 50 ปีอีกทั้งคำสัญญาที่จีนมอบให้ฮ่องกงว่าจะให้ชาวฮ่องกงได้เลือกตั้งผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงอย่างอิสระ แต่คำสัญญานี้ก็ยังคงถูกเลื่อนออกไปไม่มีกำหนด และผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงยังคงเลือกผ่านคณะกรรมการ 2,000 คน ที่มาจากปักกิ่งทำให้ชาวฮ่องกงไม่มีความเชื่อมั่นในการปกครองของรัฐบาลฮ่องกงที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของ รัฐบาลจีนอีกที่จีนนำไปสู่การเรียกร้องประชาธิปไตยให้แก่เกาะฮ่องกง¹⁴

¹² คมปทิต สุกุลหวง (2562).ลำดับเหตุการณ์ประท้วงในฮ่องกง ก่อนยกเลิกกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://thestandard.co/hong-kong-protesters/>

¹³ ป.วีชราภรณ์ , *ฮ่องกงใหม่ 1997* (กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า 1998 จำกัด,2541)หน้า 161 -172

¹⁴ ปีปีซี นาวิกเคน (2562). *ประท้วงฮ่องกง : ทำไมร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงถูกต่อต้านอย่างหนัก*. (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-48610763>

2.3 นโยบายปฏิรูปประเทศของ เต็ง เสี่ยวผิง

การกลับเข้ามามีอำนาจในบทบาทเบื้องหน้าทางการเมืองของเต็งเสี่ยวผิงใน ปี1976 หลังจากการโค่นล้มแก๊งสี่คนนั้นเปรียบได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในครั้งใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์เลยทีเดียว โดยเริ่มจากการใช้อำนาจปลด ฮว่า กั๋วเฟิง ทายาททางการเมืองของเหมาเจ๋อตงออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใน ปี1980และประธานพรรคฯใน ปี1981 พร้อมกับปรับโครงสร้างพรรคฯขึ้นมาใหม่ด้วยการยกเลิกตำแหน่งประธานพรรคฯและแทนที่ด้วยตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งเป็นคนแรกคือ หูเย่าปิง และตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคือ จ้าวจื่อหยาง แต่การกลับมาครั้งนี้ก็ไม่ได้เป็นเรื่องง่ายไปเสียทีเดียว เพราะความยึดติดในตัวบุคคลของชาวจีนที่มีต่อเหมาเจ๋อตง การที่เต็งเสี่ยวผิงจะประสบความสำเร็จในการปฏิรูปได้นั้นจึงต้องก่อกระแสการวิจารณ์เหมาเจ๋อตงขึ้นมาในทั่วประเทศ และถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากเลยทีเดียว การปฏิรูปก็ดำเนินไปได้ด้วยดีจนเกิดชนชั้นนำรุ่นใหม่ และสร้างชนชั้นกลางให้ค่อยๆเติบโตเพิ่มขึ้น การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกส่งผลต่อความคิดของคนรุ่นใหม่ การเรียกร้องต้องการชีวิตที่ดีขึ้น จนก่อให้เกิดกระแสการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้นหลายครั้งจนบานปลายกลายเป็นความรุนแรงทางการเมือง¹⁵

เต็ง เสี่ยวผิงจึงต้องออกนโยบายปฏิรูปขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้นคือ วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 และการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากที่ประเทศอังกฤษส่งมอบเกาะฮ่องกงให้กับประเทศจีน ซึ่งก็คือการประท้วงของประชาชนฮ่องกงนั่นเอง

2.3.1 นโยบายของ เต็ง เสี่ยวผิง ต่อวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989

ในช่วงแรกของการประท้วง เต็ง เสี่ยวผิง ได้มีคำสั่งให้ปลด จ้าว จื่อหยาง และ หู เย่าปิง ออกจากตำแหน่งจากข้อกล่าวหาที่ว่าทั้งสองสนับสนุนการเดินขบวนของนักศึกษา ต่อมาเมื่อทางรัฐบาลเข้าปราบปรามผู้ประท้วงและกลายเป็นเหตุการณ์นองเลือดที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน เต็ง เสี่ยวผิงก็ได้เลือกเจียงเจ๋อหมินเข้ามาเป็นผู้สืบทอดทางการเมืองของตน พร้อมเริ่มปฏิบัติการแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์เทียนอันเหมิน ถึงแม้ประชาชนโลกยังไม่ลืมเหตุการณ์ที่เลวร้ายนี้ แต่เนื่องจาก

¹⁵ วรศักดิ์ มหัทธโนบาล. (2542).บูรพาแดงเปลี่ยนสี. กรุงเทพฯ : มติชน

การล่มสลายของสหภาพโซเวียตและรัฐสังคมนิยม ทำให้ประชาคมโลกหันมามองขึ้นชมการปฏิรูปของจีน และชื่นชมในตัวองเติ้งเสี่ยวผิง

จากคำปราศรัยของ เติ้ง เสี่ยวผิง เมื่อนายทหารชั้นกองทัพอากาศกำลังรักษาภักดิ์การศึกษานครหลวงเข้าพบในวันที่ 9 มิถุนายน 1989 ผู้วิจัยสรุปความได้ว่า การปฏิบัติกรอย่างเด็ดขาดต่อการจลาจลนั้นถือเป็นเรื่องที่ถูกต้องสำหรับรัฐบาลจีน โดยเห็นว่าผู้ที่ประท้วงนั้นเป็นคนเลวที่ปะปนอยู่ในหมู่ของนักศึกษาและมวลชน มีทั้งพวกก่อกบฏและพวกขยะสังคมที่พยายามจะโค่นล้มประเทศ โค่นล้มพรรคคอมมิวนิสต์ โค่นล้มระบอบสังคมนิยมและมีจุดมุ่งหมายที่จะสถาปนาสาธารณรัฐทุนนิยมตามวัฒนธรรมตะวันตก รัฐบาลจีนนับเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเพียงการทดสอบความเข้มงวดของกองทัพต่อการจัดการทางการเมือง และถือว่ากองทัพประสบความสำเร็จในการทดสอบครั้งนี้ และเห็นว่าการประท้วงที่จัตุรัสเทียนอันเหมินในครั้งนี้จะทำให้การปฏิรูปเปิดประเทศมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น¹⁶

หลังจากที่รัฐสามารถปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมและนักศึกษาได้แล้วนั้น สิ่งต่อมาที่รัฐเร่งรีบปฏิบัติเพื่อที่จะฟื้นฟูประเทศคือ การปฏิรูปประเทศตามแนวทางของเติ้งเสี่ยวผิง เงินจำนวนมากถูกใช้ไปกับการพัฒนาพื้นที่ทางเศรษฐกิจตามแนวชายฝั่งทะเลอย่างต่อเนื่องหลายปี ผลที่ได้คือนอกจากธุรกิจต่างๆตามเมืองใหญ่ๆจะขยายตัวอย่างรวดเร็วแล้วนั้น หมู่สาวชาวจีนที่ต่อต้านนโยบายของรัฐบาลในช่วงวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ก็ได้ลดความตึงเครียดลงมาและมองหาหนทางที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้นมากกว่าความต้องการที่จะปฏิรูปประเทศ และได้รับโอกาสการสร้างงานสร้างอาชีพในพื้นที่เศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก มีการเกิดขึ้นของคนชนชั้นกลางและเศรษฐกิจใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ความสำเร็จของการปฏิรูปได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบใหม่นั้นก็คือ เศรษฐกิจตลาดสังคมนิยม และเป็นการยืนยันถึงการเป็นสังคมนิยมแบบจีนอย่างหนักแน่นอีกด้วย

และจากความสำเร็จในการปฏิรูปนี้ส่งผลให้ความคิดของชาวจีนที่มีต่อเหตุการณ์เทียนอันเหมินนั้นเริ่มมองว่าฝ่ายนักศึกษาเป็นฝ่ายผิดและเห็นการปราบปรามอย่างรุนแรงของรัฐบาลเป็นเรื่องที่เหมาะสมและถูกต้องและเชิดชูการกระทำนั้นด้วยการเรียก “วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989” ว่า “เหตุการณ์ปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบใน ปี1989” ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่สามารถเปลี่ยนแปลงความหมายที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนได้¹⁷

¹⁶ ดาวประกาย รุ่งอรุณ. (2537).สรณินพนธ์เติ้งเสี่ยวผิง จีนจะไปทางไหน?. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า

¹⁷ วรศักดิ์ มัทธโนบาล. (2542).บูรพาแดงเปลี่ยนสี. กรุงเทพฯ : มติชน

2.3.2 นโยบายของ เต็ง เสี่ยวผิง ต่อการคืนเกาะฮ่องกงให้กับประเทศจีน

สำหรับการประท้วงในฮ่องกง จุดเริ่มต้นของปัญหาที่แท้จริงคือการทำที่อังกฤษได้คืนเกาะฮ่องกงให้แก่จีนใน ปี1997ทำให้คนกลุ่มหนึ่งในเกาะฮ่องกงไม่พอใจประเทศจีนและเกิดการประท้วงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก็เป็นปัญหาที่เต็งเสี่ยวผิงได้มองเห็นและคิดวิธีแก้ปัญหาไว้ในเบื้องต้นแล้ว จากบทสนทนาของเต็งเสี่ยวผิง และ มากาเร็ต แธตเชอร์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษในขณะนั้น ปัญหาที่เต็งเสี่ยวผิงมองว่าต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนมี 3 ประการ คือ 1.ปัญหาอธิปไตย 2.หลัง ปี1997จีนจะใช้ระบบการปกครองใดในการบริหารฮ่องกง และ3.รัฐบาลจีนและอังกฤษจะปรึกษาหารือกันว่าจะทำอย่างไรในช่วง15ปีนับจาก ปี1982-1997 ฮ่องกงจึงจะไม่เกิดความวุ่นวายขึ้น

เต็ง เสี่ยวผิง ได้วางแผนเอาไว้ว่าจะรักษาความเจริญรุ่งเรืองของฮ่องกงไว้และจะดำเนินนโยบายที่เหมาะสมกับฮ่องกงภายใต้การปกครองของจีน ระบอบการเมือง เศรษฐกิจและกฎหมาย ส่วนใหญ่ที่ฮ่องกงใช้อยู่ก็สงวนไว้ได้แต่อาจต้องมีการปฏิรูปในบางส่วน

ในพิธีเฉลิมฉลองวันชาติจีน 3 ตุลาคม 1984 เต็ง เสี่ยวผิง ได้กล่าวว่า “กล่าวสำหรับตัวข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าใคร่ที่จะมีชีวิตอยู่ถึง ปี1997 จะได้เห็นจีนฟื้นฟูการใช้อำนาจอธิปไตยต่อฮ่องกงด้วยตาของตนเอง”

และกล่าวว่าจีนมีสิทธิ์ที่จะตั้งกองทัพภายในฮ่องกง ถึงแม้จะดูเป็นการก้าวก้าวแต่ก็เป็นก้าวก้าวที่จะส่งผลประโยชน์ต่อชาวฮ่องกง หากเกิดความวุ่นวายรัฐบาลกลางก็ต้องเข้าไปก้าวก้าวเปลี่ยนแปลงความวุ่นวายไปสู่ความสงบเรียบร้อย ¹⁸

¹⁸ ดาวประกาย รุ่งอรุณ. (2537).สรณินพนธ์เต็งเสี่ยวผิง จีนจะไปทางไหน?. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า

2.4 การเกิดการประท้วงภายในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์

การต่อสู้ทางการเมืองในระบอบคอมมิวนิสต์นั้นจะดำเนินอยู่ระหว่างบุคคลที่ยอมรับสถาบันที่เป็นอยู่กับผู้ที่ต้องต้านสถาบันที่เป็นอยู่ และการต่อสู้ทางการเมืองนั้นอาจไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่เหตุผลความขัดแย้งทางการเมืองแต่อาจจะมีเหตุผลอื่นซ่อนอยู่ภายในการต่อสู้ทางการเมืองอีกด้วย ซึ่งการซ่อนเหตุผลอื่นไว้ใน การต่อสู้ทางการเมืองในระบอบเผด็จการนั้นมีเพียงเหตุผลเดียวเท่านั้นคือการซ่อนเร้นจุดมุ่งหมายทางการเมืองไว้ภายใต้เรื่องราวที่แสดงออกว่าไม่ได้มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองเพราะในระบอบเผด็จการนั้นห้ามไม่ให้มีการต่อสู้ทางการเมืองอย่างเปิดเผย

การต่อสู้ทางการเมืองในระบอบคอมมิวนิสต์จึงเกิดจากเหตุผลสำคัญคือการต้องการมีอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ เพราะจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองนั้นจะได้รับอภิสิทธิ์ทางด้านเศรษฐกิจอย่างมากมาย ยิ่งมีอำนาจทางการเมืองที่มั่นคงเพียงใด ก็ยิ่งทำให้มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้นเท่านั้น มูลเหตุจูงใจของการต่อสู้ทางการเมืองเป็นลักษณะเดียวกับการต่อสู้ทางเศรษฐกิจ ผู้ที่มีความสามารถมากที่สุดได้อำนาจและทำการปกครอง ผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่าก็จะตกอยู่ใต้ปกครอง จากทฤษฎีของมาร์กซิสม์นั้นเห็นว่า การขัดแย้งทางการเมืองทุกอย่างนั้นมีที่มาจาก การขัดแย้งและต่อสู้ระหว่างชนชั้นโดยตรง และเห็นว่าการต่อสู้ทางการเมืองเป็นวิวัฒนาการทางการเมือง

ในปัจจุบันทหารและตำรวจถูกใช้เป็นหน่วยป้องกันของรัฐ โดยรัฐใช้อำนาจในส่วนนี้ทำให้ประชาชนซึ่งไม่มีอาวุธเท่าเทียมอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ สื่อมวลชนก็เป็นอีกหนึ่งอาวุธสำคัญในการต่อสู้ทางการเมืองและมีความสำคัญอย่างมากต่อความก้าวหน้าของประชาธิปไตย¹⁹

2.4.1 การเกิดการประท้วงในประเทศจีน

เหตุการณ์วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 ที่ฝ่ายรัฐบาลคอมมิวนิสต์ของจีนเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะและเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงที่ฮ่องกง ปี2019 ที่มีแนวโน้มว่าชัยชนะก็คงจะตกเป็นของฝ่ายรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนเช่นเดิมนั้น ผู้วิจัยมองว่าเป็นเพราะอิทธิพลของ “แนวคิดสังคมนิยม” ของจีนและสาเหตุที่แนวคิดสังคมนิยมของจีนยังมีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบันนั้นเป็นเพราะว่า ประชาชนยังอยู่ภายใต้ความเชื่อผิดๆถึงแม้จะมีหลักวิทยาศาสตร์ตรวจสอบในเรื่องต่างๆ เพิ่มมากขึ้นทำให้ผู้คน

¹⁹ สมพงษ์ ชูมาก. (2512). การต่อสู้ทางการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล.

ส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจกับหลักความเป็นจริงและเลือกที่จะใช้สัญชาตญาณในการที่จะเชื่อเรื่องราวต่างๆ และไม่ยอมรับรู้เรื่องราวใหม่ๆที่ไม่สอดคล้องกับความเชื่อของพวกเขาและให้ความสำคัญกับความเชื่อแบบผิดๆต่อไป และไม่ว่าใครที่พยายามทำลายความเชื่อแบบผิดๆเหล่านี้ก็จะกลายเป็นผู้ร้ายในสายตาของพวกเขา²⁰ ซึ่งนับว่าประเทศจีนประสบความสำเร็จในการปกครองโดยระบอบสังคมนิยมเป็นอย่างมาก โดยวัดได้จากการที่เรื่องราวการประท้วงที่เทียนอันเหมินค่อยๆถูกลบเลือนหายไป และจากการที่ประชาชนจีนออกมาสนับสนุนการกระทำที่รุนแรงของตำรวจฮ่องกงที่มีต่อกลุ่มผู้ประท้วง และมองว่ากลุ่มผู้ประท้วงเป็นกลุ่มผู้ก่อความวุ่นวาย

---

²⁰ กุสตาฟ เลอ บง. (2560).จิตวิทยาฝูงชน PSYCHOLOGY OF CROWDS. แปลโดย Mr.Lawrence10. กรุงเทพฯ : ซี.เจ.บุ๊ค

2.5 สรุป

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัย บทความทางวิชาการ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019 เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบทั้งสองเหตุการณ์นี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นต่อการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้ ทั้งที่มาของการประท้วง สาเหตุและแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดการประท้วง นโยบายการปฏิรูปประเทศของเติ้ง เสี่ยวผิง ที่ส่งผลต่อทั้งสองเหตุการณ์การประท้วง รวมถึงการเกิดการประท้วงขึ้นในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ ซึ่งข้อมูลที่ได้มีดังต่อไปนี้

ความเป็นมาของวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 เกิดจากการเสียชีวิตของ หู เย่าปิงผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ในขณะนั้นถูกกดดันให้ออกจากตำแหน่งเนื่องจากถูกมองว่ามีแนวความคิดโน้มเอียงไปทางนักศึกษาที่มองว่าการเมืองที่ไม่ได้รับการปฏิรูปนั้นเป็นอุปสรรคต่อตนเอง ในอนาคต นักศึกษาจำนวนมากออกมารวมตัวกันที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อไว้อาลัยและแสดงความไม่พอใจที่การปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างล่าช้า โดยมีสาเหตุและแรงจูงใจในการประท้วงหลายปัจจัยเช่น การล้มเหลวของการเปิดประเทศ นโยบายสี่ทันสมัย ปัญหาการคอร์รัปชัน และอีกหนึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 คือ ความกดดันของหนุ่มสาวจากการเข้าไปทำงานในเขตพื้นที่ทางเศรษฐกิจ ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ ผู้เจี้ยน กว่างตง เสฉวนและตามแนวปริมณฑล เพราะในการระบบการทำงานนั้น ยังมีทั้งระบบสายสัมพันธ์แบบโบราณและระบบการบริหารงานสมัยใหม่แบบตะวันตกที่คัดคนเก่งที่บริษัทสามารถเล็งเห็นถึงประโยชน์สูงสุดในการเลือกเข้าทำงาน การเข้าไปทำงานในพื้นที่เศรษฐกิจดังกล่าวของคนหนุ่มสาวนั้นจึงเต็มไปด้วยอุปสรรค และความกดดัน จนเกิดเป็นความไม่พอใจต่อนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการทำงาน

ความเป็นมาของการชุมนุมประท้วงที่ฮ่องกง ปี2019 มีที่มาจากคดีหนึ่งที่ชายหนุ่มชาวฮ่องกงวัย 19 ปี ถูกกล่าวหาว่าฆ่าเพื่อนสนิทสาวอายุ 20 ปีที่กำลังตั้งครรภ์อยู่ ขณะที่พวกเขาเดินทางไปท่องเที่ยวไต้หวันด้วยกันในเดือน กุมภาพันธ์ ปี2018 ชายคนดังกล่าวได้หลบหนีออกจากไต้หวัน และกลับไปยังฮ่องกงในปีเดียวกัน เจ้าหน้าที่ทางการไต้หวันจึงได้ขอให้ทางการฮ่องกงส่งตัวชายคนดังกล่าวมาให้ แต่เจ้าหน้าที่ทางการฮ่องกงระบุว่า พวกเขาไม่สามารถทำตามได้ เพราะไม่มีข้อตกลงส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนกับไต้หวัน ซึ่งสาเหตุและแรงจูงใจในการประท้วงครั้งนี้คือ นักกฎหมายฮ่องกงใช้โอกาสนี้เสนอให้แก้กฎหมายผู้ร้ายข้ามแดนของฮ่องกง ด้วยการให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบพิจารณาเป็นกรณีไป (case by case) แต่ประชาชนฮ่องกงส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของจีน จึงรวมตัวกันประท้วงเพื่อไม่ให้รัฐบาลผ่านกฎหมายดังกล่าว และชาวฮ่องกงไม่ได้มีความเชื่อมั่นใน

หลักการ “หนึ่งประเทศสองระบบ” มากนักเพราะผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงยังคงอยู่ใต้อำนาจของปักกิ่งและส่วนหนึ่งมีผลจากความไม่ชัดเจนของสัญญา 50 ปี ที่รัฐบาลจีนได้ให้ไว้กับฮ่องกงว่า ฮ่องกงจะอยู่ใต้การดูแลของจีนแผ่นดินใหญ่แบบหนึ่งประเทศสองระบบเป็นเวลา 50 ปี อีกทั้งคำสัญญาที่จีนมอบให้ฮ่องกงว่าจะให้ชาวฮ่องกงได้เลือกตั้งผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงอย่างอิสระ แต่คำสัญญานี้ก็ยังคงถูกเลื่อนออกไปไม่มีกำหนด และผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงยังคงเลือกผ่านคณะกรรมการ 2,000 คน ที่มาจากปักกิ่งทำให้ชาวฮ่องกงไม่มีความเชื่อมั่นในการปกครองของรัฐบาลฮ่องกงที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลจีนอีกที

นโยบายปฏิรูปประเทศของ เต็ง เสี่ยวผิง ที่ส่งผลต่อวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989นั้น หลังจากที่รัฐสามารถปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมและนักศึกษาได้แล้วนั้น สิ่งต่อมาที่รัฐเร่งรีบปฏิบัติเพื่อที่จะฟื้นฟูประเทศคือ การปฏิรูปประเทศตามแนวทางของเต็งเสี่ยวผิง เงินจำนวนมากถูกใช้ไปกับการพัฒนาพื้นที่ทางเศรษฐกิจตามแนวชายฝั่งทะเลอย่างต่อเนื่องหลายปี ผลที่ได้คือนอกจากธุรกิจต่างๆ ตามเมืองใหญ่ๆ จะขยายตัวอย่างรวดเร็วแล้วนั้น หนุ่มสาวชาวจีนที่ต่อต้านนโยบายของรัฐบาลในช่วงวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ก็ได้ลดความตึงเครียดลงมาและมองหาหนทางที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้นมากกว่าความต้องการที่จะปฏิรูปประเทศ และได้รับโอกาสการสร้างงานสร้างอาชีพในพื้นที่เศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก มีการเกิดขึ้นของคนชนชั้นกลางและเศรษฐกิจใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ความสำเร็จของการปฏิรูปได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบใหม่นั้นก็คือ เศรษฐกิจตลาดสังคมนิยม และเป็นการยืนยันถึงการเป็นสังคมนิยมแบบจีนอย่างหนักแน่นอีกด้วย และจากความสำเร็จในการปฏิรูปนี้ส่งผลให้ความคิดของชาวจีนที่มีต่อเหตุการณ์เทียนอันเหมินนั้นเริ่มมองว่าฝ่ายนักศึกษาเป็นฝ่ายผิดและเห็นการปราบปรามอย่างรุนแรงของรัฐบาลเป็นเรื่องที่เหมาะสมและถูกต้องและเชิดชูการกระทำนั้นด้วยการเรียก “วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989” ว่า “เหตุการณ์ปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบใน ปี1989” ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่สามารถเปลี่ยนแปลงความหมายที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนได้ ส่วนนโยบายของ เต็ง เสี่ยวผิง ต่อการคืนเกาะฮ่องกงให้กับประเทศจีนที่กลายเป็นชนวนสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียกร้องประชาธิปไตยจากรัฐบาลจีนของชาวฮ่องกงนั้น จากบทสนทนาของเต็งเสี่ยวผิง และ มาคาเร็ต แธตเชอร์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษในขณะนั้น ปัญหาที่เต็งเสี่ยวผิงมองว่าต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนมี 3 ประการ คือ 1.ปัญหาอธิปไตย 2. หลัง ปี1997จีนจะใช้ระบบการปกครองใดในการบริหารฮ่องกง และ3.รัฐบาลจีนและอังกฤษจะปรึกษาหารือกันว่าจะทำอย่างไรในช่วง15ปีนับจาก ปี1982-1997 ฮ่องกงจึงจะไม่เกิดความวุ่นวายขึ้น เต็ง เสี่ยวผิง ได้วางแผนเอาไว้ว่าจะรักษาความเจริญรุ่งเรืองของฮ่องกงไว้และจะดำเนินนโยบายที่

เหมาะสมกับฮ่องกงภายใต้การปกครองของจีน ระบอบการเมือง เศรษฐกิจและกฎหมายส่วนใหญ่ที่ฮ่องกงใช้อยู่ก็สงวนไว้ได้แต่อาจต้องมีการปฏิรูปในบางส่วนและกล่าวว่าจีนมีสิทธิ์ที่จะตั้งกองทัพภายในฮ่องกง ถึงแม้จะดูเป็นการก้าวก้าวแต่ก็เป็นการก้าวก้าวที่จะส่งผลประโยชน์ต่อชาวฮ่องกง หากเกิดความวุ่นวายรัฐบาลกลางก็ต้องเข้าไปก้าวก้าวเปลี่ยนแปลงความวุ่นวายไปสู่ความสงบเรียบร้อย

การเกิดการประท้วงภายในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์นั้นจะดำเนินอยู่ระหว่างบุคคลที่ยอมรับสถาบันที่เป็นอยู่กับผู้ต่อต้านสถาบันที่เป็นอยู่ และการต่อสู้ทางการเมืองนั้นอาจไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่เหตุผลความขัดแย้งทางการเมืองแต่อาจจะมีเหตุผลอื่นซ่อนอยู่ภายในการต่อสู้ทางการเมืองอีกด้วย ซึ่งการซ่อนเหตุผลอื่นไว้ในการต่อสู้ทางการเมืองในระบอบเผด็จการนั้นมีเพียงเหตุผลเดียวเท่านั้นคือการซ่อนเร้นจุดมุ่งหมายทางการเมืองไว้ภายใต้เรื่องราวที่แสดงออกมาไม่ได้มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองเพราะ ในระบอบเผด็จการนั้นห้ามไม่ให้มีการต่อสู้ทางการเมืองอย่างเปิดเผย ซึ่งการเกิดการประท้วงในประเทศจีนหรืออยู่ภายใต้การปกครองของจีนอย่างฮ่องกงนั้น เกิดจากความต้องการสิทธิและเสรีภาพทางประชาธิปไตยที่ถูกการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์พรากไปและการประท้วงภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์จีนนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบากเพราะความแข็งแกร่งของ“แนวคิดสังคมนิยม”ของจีน ซึ่งผลที่ได้จากการต่อสู้กับแนวคิดสังคมนิยมของจีนคือการที่เรื่องราวการประท้วงที่เทียนอันเหมินค่อยๆถูกลบเลือนหายไป และการที่ประชาชนจีนออกมาสนับสนุนการกระทำที่รุนแรงของตำรวจฮ่องกงที่มีต่อกลุ่มผู้ประท้วง และมองว่ากลุ่มผู้ประท้วงเป็นกลุ่มผู้ก่อความวุ่นวาย

บทที่ 3

แนวทางการศึกษาเปรียบเทียบการประท้วงที่เกิดขึ้นภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์จีน

การศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019 เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการประท้วงที่เกิดขึ้นภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยจึงคิดว่าแนวทางและวิธีการการศึกษาและเปรียบเทียบเหตุการณ์ทั้งสองนี้ ควรศึกษาจากรูปแบบการประท้วงที่เกิดขึ้นภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกัน และไม่สามารถนำการประท้วงที่เกิดขึ้นภายใต้ระบอบประชาธิปไตยมาเป็นบรรทัดฐานในการศึกษาและเปรียบเทียบได้ เนื่องจากความแตกต่างของบริบททางการเมือง การปกครอง รวมไปถึงระบบเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการเกิดการประท้วงเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการประท้วงและการปฏิวัติที่เกิดขึ้นในสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นประเทศที่มีอำนาจและอิทธิพลด้านระบอบคอมมิวนิสต์ และขบวนการร่วมซึ่งเป็นการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นก่อนการชุมนุมประท้วงในปี 2019 มาเป็นแนวทางในการทำการศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019

3.1 การปฏิวัติสหภาพโซเวียต

หลังการก่อรัฐประหารของรัฐสภาหลวงคูมาในปี 1917 พระเจ้าซาร์ นิโคลัสที่ 2 ทรงสละราชสมบัติและเป็นการสิ้นสุดลงของราชวงศ์โรมานอฟแห่งรัสเซีย รัฐบาลหลวงคูมาได้ก่อตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลขึ้นปกครองรัสเซียขึ้น ต่อมา วลาดีเมียร์ เลนิน หัวหน้าพรรคบอลเชวิก ร่วมมือกับกองทัพยึดอำนาจจากรัฐบาลเฉพาะกาลและขึ้นเป็นประธานที่ปรึกษาประชาชน โดยสภาที่ปรึกษาประชาชนได้เปลี่ยนแปลงการปกครองรัสเซียเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ และเปลี่ยนชื่อประเทศเป็น “สหภาพโซเวียต” เป็นประเทศแรกของโลกที่เปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์²¹ หลังเกิดการปฏิวัติครั้งนั้น หลายชาติรวมทั้งจีน เกาหลีเหนือและคิวบา ก็ได้ยึดแนวทางการปกครองแบบคอมมิวนิสต์

สหภาพโซเวียตภายใต้การปกครองของ วลาดีเมียร์ เลนิน นั้นเป็นไปได้ด้วยดีภายใต้สโลแกนสันติภาพ ขนมปัง และแผ่นดิน ประชาชนหลุดพ้นจากความยากลำบากที่ต้องพบเจอในสมัยพระเจ้า

²¹ ประชาไทย (2556). ย้อนประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์ทั่วโลก และการนิรโทษกรรมในไทย (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2013/03/45867>

ชาร์ นิโคลัสที่ 2 วลาดิเมียร์ เลนิน จึงกลายเป็นที่นิยมในหมู่ประชาชน²² หลังจากการอสัญกรรมของ วลาดิเมียร์ เลนิน ในปี 1924 เกิดการต่อสู้แย่งชิงอำนาจในการปกครอง โจเซฟ สตาลินได้ขึ้นปกครอง สหภาพโซเวียต และปราบปรามฝ่ายค้านการเมือง ยึดมั่นอุดมการณ์ของรัฐกับลัทธิมากซ์-เลนิน และริเริ่มเศรษฐกิจที่มีการวางแผนจากส่วนกลาง ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สมัยการปรับให้เป็นอุตสาหกรรม และการทำให้เป็นระบบรวมอำนาจการผลิต (collectivisation) ทว่า สตาลินเกิดหวาดระแวงทางการเมือง และเริ่มการกวาดล้างใหญ่ ซึ่งต่อมาทางการส่งคนจำนวนมากไม่ว่าจะเป็น ผู้นำทหาร สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ พลเมืองสามัญ ไปค่ายกักกันหรือตัดสินประหารชีวิต

เมื่อเริ่มสงครามโลกครั้งที่สอง สหราชอาณาจักรและฝรั่งเศสปฏิเสธพันธมิตรกับสหภาพโซเวียตต่อ นาซีเยอรมนี สหภาพโซเวียตลงนามในสนธิสัญญาไม่รุกรานกับเยอรมนี ซึ่งชะลอการเผชิญหน้าระหว่างสองประเทศ แต่ถูกปฏิเสธใน ค.ศ. 1941 เมื่อนาซีเปิดฉากเขตสงครามที่ใหญ่ที่สุด และมีผู้เสียชีวิตมากที่สุดในประวัติศาสตร์ การสูญเสียของสหภาพโซเวียตในสงครามคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุดของสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ก็กลับมาได้เปรียบเหนือฝ่ายอักษะในยุทธการการต่อสู้ของ โจเซฟ สตาลิน สุดท้ายสหภาพโซเวียตเคลื่อนผ่านยุโรปตะวันออกและยึดกรุงเบอร์ลินใน ค.ศ. 1945 ทำให้ฝ่ายเยอรมันสูญเสียกำลังพลไปเป็นส่วนใหญ่ ดินแดนยึดครองของโซเวียตที่ยึดจากกำลังอักษะในยุโรปกลางและตะวันออกกลายเป็นรัฐบริวารของกลุ่มตะวันออก ความแตกต่างทางอุดมการณ์และการเมืองกับกลุ่มตะวันตกซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำนำไปสู่การตั้งสนธิสัญญาทางเศรษฐกิจและทางทหารจนลงเอยด้วยสงครามเย็นที่ยาวนาน หลังสตาลินถึงแก่อสัญกรรมใน ค.ศ. 1953 เกิดสมัยการปรับให้เสรี (liberalization) ทางสังคมและเศรษฐกิจสายกลางภายใต้รัฐบาล นีกิตา ครุชเชฟ จากนั้น สหภาพโซเวียตริเริ่มความสำเร็จทางเทคโนโลยีสำคัญในคริสต์ศตวรรษที่ 20 การปล่อยดาวเทียมดวงแรกและเที่ยวบินอวกาศของมนุษย์เที่ยวแรกของโลก นำไปสู่การแข่งขันอวกาศ (Space Race) วิกฤตการณ์ขีปนาวุธคิวบา ค.ศ. 1962 เป็นสมัยความตึงเครียดสุดขีดระหว่างสองอภิมหาอำนาจระหว่างสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา ในคริสต์ทศวรรษ 1970 เกิดการผ่อนคลายความสัมพันธ์ แต่กลับมาตึงเครียดอีกครั้งเมื่อสหภาพโซเวียตเริ่มให้ความช่วยเหลือทางทหารในอัฟกานิสถานด้วยคำขอของรัฐบาลสังคมนิยมใหม่ใน ค.ศ. 1979 และก่อให้เกิดการสูญเสียด้านทรัพยากรและไม่เกิดผลลัพธ์ทางการเมืองที่มีประโยชน์

ในปลายคริสต์ทศวรรษ 1980 ผู้นำโซเวียตคนสุดท้าย มิคาอิล กอร์บาชอฟ มุ่งปฏิรูปสหภาพและขับเคลื่อนประเทศในทิศทางสังคมนิยมประชาธิปไตยแบบนอร์ดิก เขาได้เดินหน้าปฏิรูปเศรษฐกิจและ

²² บีบีซี นิวส์ (2560). เปิดแฟ้มประวัติศาสตร์ การปฏิวัติรัสเซีย(ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-41968313>

การเมืองของสหภาพโซเวียต ภายใต้นโยบายเปเรสตรอยกาและกลาสนอสต์ ซึ่งเป็นการเพิ่มสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนบุคคล ซึ่งการปฏิรูปดังกล่าวทำให้ประชาชนในสหภาพโซเวียต ตระหนักถึงเสรีภาพในการดำรงชีวิต นำไปสู่ขบวนการชาตินิยมและพยายามแยกตัวออกจากสหภาพโซเวียต อย่างเข้มข้น ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจในหมู่สมาชิกซ้ายจัดของพรรคคอมมิวนิสต์ และเกิดเป็นความพยายามที่จะยึดอำนาจการบริหารจาก กอร์บาซอฟ และเกิดการรัฐประหารขึ้น เรียกการรัฐประหารครั้งนั้นว่า รัฐประหารเดือนสิงหาคม แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากเกิดการต่อต้านจากประชาชนส่วนมากในประเทศและ บอริส เยลต์ซิน ประธานาธิบดีรัสเซียสามารถกู้สถานการณ์เอาไว้ได้ ผลคือ คณะรัฐประหารถูกจับกุมและถูกสังหาร สนธิสัญญาถูกเห็นชอบหลังจากผ่านสนธิสัญญารัฐย่อยต่าง ๆ ของสหภาพโซเวียตซึ่งมีความพยายามจะแยกตัวมาก่อนหน้านี้แล้ว ได้มีการลงประชามติเห็นชอบการแยกตัวออกจากสหภาพโซเวียต รัฐย่อยต่าง ๆ จึงได้แยกตัวจากสหภาพโซเวียตอย่างสมบูรณ์ ท้ายสุดในวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ. 1991 กอร์บาซอฟได้เห็นชอบโอนอำนาจการบริหารทั้งหมดจากประธานาธิบดีแห่งสหภาพโซเวียต ให้กับประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย และในคืนวันนั้นธงชาติสหภาพโซเวียตได้ถูกเชิญลงจากยอดเสาที่เครมลิน อันเป็นการสิ้นสุดสหภาพโซเวียตอย่างสมบูรณ์²³

จากข้อมูลข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของระบอบคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตนั้น เกิดจากการยึดอำนาจการปกครองมาจากกษัตริย์ ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมไปถึงการมีผู้นำที่มาพร้อมกับอุดมการณ์และวาทศิลป์ที่จะปกครองเพื่อประชาชน เป็นที่รักและเคารพของประชาชน รูปแบบการปกครองที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านการทหาร และด้านเศรษฐกิจจนก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจ ทุกอย่างที่กำลังมานั้นนับได้ว่าเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี แต่เหตุผลใดที่ทำให้ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์เป็นประเทศแรกของโลกและมีอำนาจอย่างสหภาพโซเวียตถึงเกิดการล่มสลายขึ้น และในทางกลับกัน สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นประเทศที่รับอิทธิพลและรับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตมาโดยตลอดกลับปกครองอยู่ภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์มาอย่างยาวนานและกลายเป็นประเทศมหาอำนาจในปัจจุบัน ซึ่งทั้งสองประเทศนั้นเกิดการประท้วงและเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพประชาธิปไตยเหมือนกัน แต่ทำไมมีเพียงสหภาพโซเวียตที่พ่ายแพ้ให้กับระบอบประชาธิปไตย

²³ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2562). บทที่ 3 จักรวรรดิรัสเซียช่วงปลายศตวรรษที่19 (ออนไลน์).แหล่งที่มา:<https://km-ir.arts.tu.ac.th/files/original/f7e6bc8285b52cbda7c1b0b7d3c0f9c1beb1d3bd.pdf>

เมื่อทำการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประท้วงที่เกิดในระบอบคอมมิวนิสต์นั้นคือ “ ด้านเศรษฐกิจและการรับรู้ของประชาชน ” จะเห็นได้จากที่สหภาพโซเวียตล่มสลายนั้นเกิดจากองค์ประกอบหลายประการ แต่หากกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อการล่มสลายเป็นอย่างมากคือ นโยบายเปเรสตรอยกาและกลาสนอสต์ของ มิคาอิล กอร์บาชอฟ ซึ่งนโยบายเปเรสตรอยกาเป็นการจัดโครงสร้างใหม่ทางเศรษฐกิจ โดยให้กลไกราคามาควบคุม ลดบทบาทของรัฐลง ให้อิสระในการตัดสินใจกระจายอำนาจสู่วิสาหกิจ เพื่อยกระดับสังคมให้สูงขึ้นหรือที่เรียกว่าระบบทุนนิยม ส่วนนโยบายกลาสนอสต์คือการเปิดให้ประชาชนรับรู้ระบบการทำงานของรัฐบาลเพื่อให้เกิดความโปร่งใสของรัฐบาล มีการติดต่อกับต่างชาติมากขึ้นเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร เปิดการถกเถียงการประชุมสภาคอมมิวนิสต์และอนุญาตให้สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวได้ ผลจากทั้งสองนโยบายนั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของประเทศคือ การปฏิรูปเศรษฐกิจไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้แต่กลับเกิดการปฏิรูปทางการเมืองขึ้นจากการที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดมากขึ้นนำไปสู่การเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยจนนำไปสู่การล่มสลายของสหภาพโซเวียตในที่สุด²⁴

ส่วนทางด้านสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นก็เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทางด้านนโยบายและเศรษฐกิจเช่นเดียวกับสหภาพโซเวียต แต่ผลที่ได้กลับแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยตรงคือวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019 ในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 ที่เกิดขบวนการนักศึกษาออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพประชาธิปไตยนั้น หลังจากที่เติ้ง เสี่ยวผิงได้ปราบปรามขบวนการนักศึกษาแล้วนั้นก็ได้นำนโยบายปฏิรูปประเทศพัฒนาพื้นที่ทางเศรษฐกิจตามแนวชายฝั่งอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จและกลายเป็นระบบเศรษฐกิจรูปแบบใหม่นั้นก็คือ เศรษฐกิจตลาดสังคมนิยม และเป็นการยืนยันการเป็นสังคมนิยมแบบจีน ส่งผลให้ประชาชนที่ต่อต้านนโยบายปฏิรูปประเทศและเรียกร้องประชาธิปไตยในตอนแรกนั้นเปลี่ยนความคิดและพอใจในนโยบายของเติ้ง เสี่ยวผิง จนไม่เกิดการเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งใหญ่ๆขึ้นภายในจีนแผ่นดินใหญ่หลังการปฏิรูปประเทศในครั้งนั้น²⁵

²⁴ อัญญา จันดี .(2563). ล่มสลายจากภายใน:เหตุปัจจัยที่กัดกร่อนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจโซเวียต (ออนไลน์).แหล่งที่มา:<https://www.setthasarn.econ.tu.ac.th/blog/detail/67/>

²⁵ วรศักดิ์ มัทธโนบาล. (2542).บูรพาแดงเปลี่ยนสี. กรุงเทพฯ : มติชน

ตำรวจต่อนักเรียนนักศึกษาและนักกิจกรรม เนื่องจากผู้ประท้วงใช้ร่มในการป้องกันตัว จึงถูกเรียกว่า “ขบวนการร่ม” (Umbrella Movement) ถึงแม้การประท้วงครั้งล่าสุดได้รับอิทธิพลจากประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจคล้ายกับการประท้วงที่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ แต่ขบวนการร่มกลับมีประเด็นหลักอยู่ที่การต่อต้านลัทธินิยมวัตถุ โดยเน้นการเสียสละเพื่อสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปที่แท้จริง

ฮ่องกงมีความไม่เท่าเทียมทางรายได้สูงสุดในกลุ่มประเทศที่มีเศรษฐกิจพัฒนาแล้วในโลก และดูเหมือนว่าความเหลื่อมล้ำยิ่งขยายกว้างขึ้นเรื่อยๆ ทั้งที่ค่าสัมประสิทธิ์จีนี (GINI Coefficient) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความไม่เท่าเทียมก็มีตัวเลขที่น่าวิตกถึง 0.52 แล้วใน ค.ศ. 1996 ตัวเลขยังสูงขึ้นเป็น 0.54 ใน ค.ศ. 2011 ปัญหานี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากระบบการเมืองที่ไม่มีความเป็นประชาธิปไตยและถูกครอบงำด้วยภาคธุรกิจ ซึ่งให้อำนาจแก่นักลงทุน และนักธุรกิจใหญ่มากเกินไป ในขณะที่มองข้ามคนจนจำนวนมาก สภาพแรงงานอ่อนแอและไม่สามารถต่อรองอะไรเพื่อลูกจ้างได้เท่าที่ควร รวมทั้งลูกจ้างก็กังวลว่าการนัดหยุดงานประท้วงอาจทำให้พวกเขาต้องตกงานในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูง ประชาชนจำนวนมากอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แออัดยัดเยียดอย่างเลวร้าย ซึ่งรวมถึง “บ้านกรง” ที่เกิดจากการเข้ามาลงทุนและกว้านซื้อพื้นที่และตึกรางบ้านช่องในพื้นที่ฮ่องกง จึงส่งผลกระทบต่อพื้นที่และห้องเช่าที่หนีจากการซื้อขายของนักลงทุนมีราคาที่สูงขึ้นจนชนชั้นกลางไปถึงล่างไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ที่เหลืออยู่ได้ ทำให้ต้องอาศัยอยู่ในบ้านกรงซึ่งมีพื้นที่เพียงสำหรับนอนและวางสิ่งของส่วนตัวเท่านั้น มาตรการในระยะหลังที่พยายามต่อสู้กับปัญหาเหล่านี้ เช่น การนำค่าจ้างขั้นต่ำมาใช้และการกำหนดเส้นแบ่งความยากจนอย่างเป็นทางการ ก็แก้ปัญหาได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้สืบเนื่องจากข้อเท็จจริงที่มาตรการเหล่านี้ไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาเลย ยกตัวอย่างเช่น ค่าจ้างขั้นต่ำที่ 30 ดอลลาร์ฮ่องกง (ณ เดือนธันวาคม 2014) ยังไม่เพียงพอต่อการจ่ายค่าอาหารและที่อยู่อาศัยด้วยซ้ำ²⁷

ถึงแม้มีความไม่เท่าเทียมเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง แต่การประท้วงเรียกร้องระบอบประชาธิปไตยในฮ่องกงไม่ได้ขับเคลื่อนจากกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบร้ายแรงที่สุด รวมทั้งประเด็นหลักก็ไม่เกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจอีกด้วย เป้าหมายสำคัญของการประท้วงกลับอยู่ที่การรักษาเสรีภาพของพลเมืองในระดับสูงเอาไว้และสร้างสถาบันประชาธิปไตยมาคุ้มครองเสรีภาพนั้น ขบวนการประชาธิปไตยมีรากเหง้าหลักอยู่ในกลุ่มประชาชนรายได้ปานกลางที่มีการศึกษาสูง จึงสามารถศึกษาเรื่องของขบวนการนี้ย้อนไปถึงกลุ่มที่เคลื่อนไหวกดดันทางการเมืองในยุคทศวรรษ

²⁷ Stephan Ortmann (2558). “ขบวนการร่ม” ในฮ่องกง : จากประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจถึงการปฏิเสidlัทธินิยมวัตถุ (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://kyotoreview.org/?fbclid=IwAR1-9>

1970 ซึ่งแรงขับเคลื่อนส่วนใหญ่มาจากกลุ่มวิชาชีพ ความกังวลของสังคมเพิ่มสูงขึ้นจนเห็นได้ชัด หลังจากการส่งคืนฮ่องกงให้ประเทศจีน เมื่อการนำระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วนมาทำให้เกิดพรรคการเมืองใหม่ๆหลายพรรค ระบบนี้มุ่งหมายที่จะลดทอนอำนาจพรรคเดโมแครติกที่เคยมีอำนาจ จึงทำให้เกิดการแตกแยกหลายชั่วภายในค่ายพันธมิตรประชาธิปไตยทั้งในแง่เป้าหมายและยุทธศาสตร์ ในปัจจุบัน พรรคการเมืองในกลุ่มพันธมิตรประชาธิปไตยบางพรรคเรียกร้องให้ปรับปรุงการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น ซึ่งทำให้กลุ่มนักลงทุน นักธุรกิจเกิดความวิตกกังวลเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบที่การเปลี่ยนไปสู่ประชาธิปไตยอาจมีต่อผลประโยชน์ของตน

ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานหลักที่ขับเคลื่อนขบวนการจึงไม่ได้เชื่อมโยงโดยตรงกับความไม่เท่าเทียม แต่เกี่ยวข้องกับการเลื่อนฐานะทางสังคมที่เสื่อมลงและคุณภาพชีวิตที่แยลงมากกว่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อกลุ่มชนชั้นกลางมากที่สุด ใน ค.ศ. 2003 เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ร่วมกับ ความกลัวว่าแม้แต่สิทธิพลเมืองที่เป็นคุณค่าแกนหลักของชาวฮ่องกงก็อาจจะหายไปด้วย ขบวนการสำคัญมาจากข้อเสนอของรัฐบาลที่จะผ่านกฎหมายความมั่นคงภายใต้มาตรา 23 ของกฎหมายหลักพื้นฐาน ซึ่งอาจทำลายเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุม ผลที่ตามมาคือ ประชาชนประมาณ 500,000 คน เข้าร่วมการเดินขบวนครั้งใหญ่ในพื้นที่ศูนย์กลางของเกาะฮ่องกง จนรัฐบาลก็ยอมแพ้ยุติการออกกฎหมายนี้ และอีกหนึ่งปีต่อมาเมื่อมีการประท้วงครั้งใหญ่อีกครั้ง ตั้งฉิวหา ผู้ว่าการเกาะฮ่องกง ก็ลาออกจากตำแหน่งด้วย²⁸

ประชาชนจำนวนมากคิดว่าการประท้วงบนท้องถนนกลายเป็นช่องทางที่เป็นไปได้ช่องทางเดียวในการกดดันกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ทุกๆปีมีการประท้วงทั้งเล็กและใหญ่หลายครั้ง นอกจากการชุมนุมครั้งยิ่งใหญ่ประจำปีในวันที่ 1 กรกฎาคมแล้ว ก็ยังมีการชุมนุมในวันที่ 1 มกราคม และการชุมนุมจุดเทียนรำลึกในวันที่ 4 มิถุนายนด้วย การชุมนุมจุดเทียนนี้ปฏิบัติเป็นประจำทุกปีเพื่อรำลึกถึงเหยื่อการสังหารหมู่ที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเมื่อ ค.ศ. 1989 นอกจากการชุมนุมประจำปีข้างต้น ก็ยังมีการประท้วงอีกหลายครั้งที่ประชาชนจัดตั้งกันเอง เช่น การประท้วงต่อต้านการเชื่อมรางรถไฟความเร็วสูงกับจีนใน ค.ศ. 2009 หรือการประท้วงต่อต้านหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติใน ค.ศ. 2012 ขบวนการประท้วงทั้งสองครั้งเป็นสัญญาณบ่งบอกการกลับมาของกลุ่มเยาวชนนักกิจกรรมสังคม ซึ่งได้รับแรงขับเคลื่อนจากสื่อสังคมออนไลน์และการตระหนักถึงประเด็นปัญหาด้านสังคม-การเมืองมากขึ้น การประท้วงเหล่านี้ยังสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของฮ่องกงที่เติบโตมากกว่าเดิม ที่เกิดจากความ

²⁸ Stephan Ortmann (2558). “ขบวนการรุ่ม” ในฮ่องกง : จากประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจถึงการปฏิเสศลัทธินิยมวัตถุ (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://kyotoreview.org/?fbclid=IwAR1-9>

แตกต่างทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง ชาวฮ่องกงจำนวนมากมองตัวเองแปลกแยกจากจีนแผ่นดินใหญ่ ในขณะที่เดียวกันพวกเขาได้รับผลกระทบด้านลบจากผู้อพยพและนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาในฮ่องกงเป็นจำนวนมาก เนื่องจากคนพวกนี้มีส่วนทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้ชาวฮ่องกงบางคนที่เรียกชาวจีนแผ่นดินใหญ่ด้วยความโกรธว่า “ฝูงตึกเตน”

ขบวนการรุ่มมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกันกับการประท้วงสนับสนุนประชาธิปไตยก่อนหน้านี้ กลุ่มขับเคลื่อนหลักเบื้องหลังการเรียกร้องระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงมาจากทั้งนักเรียนนักศึกษาและนักวิชาการ คนเหล่านี้เกิดความไม่พอใจจากการปฏิรูปการเมืองที่เดินหน้าไปอย่างล่าช้าและกังวลเกี่ยวกับอนาคตของเมือง ผู้เข้าร่วมประท้วงส่วนใหญ่มาจากกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางและไม่ได้มาจากกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสังคมรุนแรงที่สุด การนัดหยุดงานประท้วงของแรงงานทั่วเมืองซึ่งเป็นข้อเสนอขององค์กรแรงงานในกลุ่มพันธมิตรประชาธิปไตยนั้นไม่เคยเกิดขึ้นเพราะคนงานส่วนใหญ่ยอมอดทนได้รับเงินเดือนอันน้อยนิดยังชีพและไม่พร้อมเสี่ยงกับการตกงาน ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้จึงเป็นประเด็นที่สนใจกันในหมู่นักวิชาการเท่านั้น ส่วนปัญหาหลักของกลุ่มนักเคลื่อนไหวคือข้อเท็จจริงที่โอกาสในการเลื่อนฐานะทางสังคมขึ้นไปทำได้ยากขึ้นและต้นทุนที่อยู่อาศัยทำให้การมีชีวิตที่ดีกว่าคนรุ่นก่อนเป็นไปได้ยากมาก

ขบวนการรุ่มแตกต่างจากการประท้วงก่อนหน้านี้ แทนที่จะเน้นประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ขบวนการรุ่มกลับมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิเสธรัสนิยมวัตถุนิยมและวัฒนธรรมที่เน้นแต่การทำมาหาเงิน ขบวนการรุ่มมองไปที่เป้าหมายที่มีความเป็นอุดมคติมากกว่า เช่น การพัฒนาชุมชนประชาธิปไตยที่แท้จริงที่ประชาชนไว้ใจซึ่งกันและกัน มีเหตุการณ์สำคัญหลายเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นจุดมุ่งหมายนี้ของขบวนการ การชุมนุมเพื่อสนับสนุนประชาธิปไตยประจำปีในวันที่ 1 กรกฎาคม เหมือนกลายเป็นโอกาสที่ให้พรรคการเมืองและองค์กรเอกชนจำนวนมากขอรวบรวมเงินบริจาค แต่กลับไม่เกิดขึ้นในการประท้วงยึดถนนเป็นเวลาถึงสองเดือน ไม่มีใครขายของและประชาชนแจกจ่ายสติ๊กเกอร์หรือโปสการ์ดให้ฟรี แม้แต่เสื้อยืดและร่มก็ขายราคาต้นทุนการผลิต นอกจากนั้น ทุกคนสามารถรับน้ำอาหารว่างหรือซูปร็อนจากหน่วยเสียบียงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ชาวฮ่องกงจำนวนมากที่ไม่กล้าเข้าร่วมประท้วงจึงบริจาคทรัพยากรจำนวนมากให้หน่วยเสียบียงเพื่อสนับสนุนขบวนการ²⁹

ความแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งจากการประท้วงก่อนหน้านี้คือการที่ ขบวนการรุ่มเป็นการชุมนุมที่เน้นศิลปะและงานฝีมือ ซึ่งในสังคมที่ให้ความสำคัญกับเงินมักไม่เห็นคุณค่า เนื่องจาก

²⁹ Stephan Ortmann (2558). “ขบวนการรุ่ม” ในฮ่องกง : จากประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจถึงการปฏิเสธรัสนิยมวัตถุนิยม (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://kyotoreview.org/?fbclid=IwAR1-9>

รัฐบาลมีจุดเน้นหลักตรงภาคส่วนที่มองว่าเป็นเสาสำคัญสี่เสาของระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ ภาคบริการ การเงิน การค้าและระบบโลจิสติกส์ การท่องเที่ยว รวมทั้งภาคบริการการผลิตและบริการด้านวิชาชีพ ทำให้ภาคการผลิตและวัฒนธรรมจึงถูกละเลย ในพื้นที่การประท้วงหลักที่เรียกกันว่า “จัตุรัสร่ม” กลุ่มอาสาสมัครช่วยกันติดตั้งมุมการศึกษาขึ้น รวมทั้งเครือข่ายทางเดินเพื่อเข้าถึงกันได้ง่ายขึ้น มีการผลิตริบบิ้นสีเหลืองจากหนัง รวมทั้งเสื้อยืดพิมพ์ตราสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับร่ม มีประชาชนมาเยือนหรือรับเป็นแถวยาวเหยียด นอกจากนี้ ยังมีการแสดงศิลปะจัดวางและศิลปะการวาดทุกรูปแบบที่น่าสนใจ ผลงานศิลปะเหล่านี้มีเนื้อหากล่าวถึงประเด็นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ปัญหาสังคม ตลอดจนความจำเป็นที่ต้องรักษาความเชื่อมั่นในอนาคตประชาธิปไตยที่ดีกว่านี้ยิ่งกว่านั้น บุคลิกเฉพาะที่เป็นหัวใจสำคัญของขบวนการอยู่ที่ลักษณะของการให้การศึกษา กลุ่มอาจารย์และครูเสนอสอนบทเรียนให้ฟรี ซึ่งเริ่มต้นทำกันมาตั้งแต่การประท้วงหยุดเรียนของนักเรียนนักศึกษาในปลายเดือนกันยายน ในระหว่างการยึดครองพื้นที่ “ห้องเรียนประชาธิปไตย” ย้ายมาอยู่บนท้องถนน ปาฐกถาที่จัดขึ้นมากกว่า 110 ครั้งมีจุดเน้นหลักอยู่ที่หัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการ เช่น การเมืองในระบอบประชาธิปไตย เสรีภาพ การต่อสู้ของพลเมือง รวมทั้งมุมมองเชิงเปรียบเทียบ แง่มุมนี้ของขบวนการชี้ให้เห็นถึงความพยายามที่จะสร้างความเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ตระหนักถึงสิทธิของตนมากขึ้น และเข้าใจมากขึ้นว่าทำไมสิทธิเหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองในอนาคตในขณะที่กิจกรรมส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่การประท้วงหลักสามแห่ง และมีความพยายามที่จะขยายขบวนการออกไปสู่สังคมวงกว้างมากขึ้น ความพยายามที่โดดเด่นที่สุดคือการติดตั้งป้ายผ้าสีเหลืองขนาดยักษ์ลงบนภูมิประเทศเด่นของฮ่องกง นั่นคือ “ภูเขาสิงโต” (Lion Rock) ซึ่งเป็นภูเขาสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้จากเกือบทุกพื้นที่บนฝั่งเกาลูน³⁰

การติดตั้งป้ายผ้าสีเหลืองขนาดยักษ์นี้ไม่ใช่แค่ความพยายามที่จะเพิ่มการรับรู้และกระจายข่าวเท่านั้น แต่ยังเป็นความพยายามที่จะนิยามความหมายแก่นแท้ของอัตลักษณ์ฮ่องกงเสียใหม่ด้วย ในช่วงทศวรรษ 1970 ภูเขาสูงนี้เป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงจิตวิญญาณความมุ่งมั่นของชาวฮ่องกงผู้สามารถเอาชนะความยากลำบากทุกอย่างในการป้ายปันบันไดสังคม กลุ่มนักกิจกรรมประกาศในคลิปวิดีโอที่เผยแพร่ทางยูทูบว่า “เราคิดว่าจิตวิญญาณของภูเขาสิงโตไม่ใช่แค่การหาเงิน....ประชาชนที่ต่อสู้เพื่อสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปทั่วทั้งฮ่องกงได้แสดงให้เห็นความมานะยิ่งใหญ่ในการต่อสู้กับความอยุติธรรมและความมานะในการเผชิญหน้ากับความยากลำบาก นี่คือนิยามที่แท้จริงของภูเขา

³⁰ Isabella Steger (2557) “Pro-Democracy Banner Occupies Hong Kong’s Iconic Lion Rock, Spawns Memes,” (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://blogs.wsj.com/chinarealtime/2014/10/23/pro-democracy-banner-occupies-hong-kongs-iconic-lion-rock-spawns-memes/>

สิงโต” กล่าวได้ว่าชาวฮ่องกงไม่ได้มีเป้าหมายแค่ความสำเร็จทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังมีเป้าหมายที่จะพัฒนาสังคมประชาธิปไตยที่เคารพทุกคนด้วย³¹

สิ่งที่เห็นชัดที่สุดของแนวโน้มต่อต้านลัทธินิยมวัตถุของขบวนการประท้วงก็คือรูปแบบการประท้วงที่เรียกว่า “การปฏิวัติช้อปปิ้ง” (Shopping Revolution) ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ประชาชนหลายร้อยคนเข้าร่วมการประท้วงต่อต้านที่ไม่มีการจัดตั้ง แต่ปฏิบัติการอย่างสันติเกือบทุกคืน ขบวนการนี้เกิดขึ้นหลังจากการกวาดล้างพื้นที่การประท้วงในย่านมงก๊ก ในเขตช้อปปิ้งที่ค่อนข้างพลุกพล่าน กลุ่มผู้ประท้วงนัดพบกันที่โรงภาพยนตร์เดิมทุกคืนประมาณสองทุ่ม แล้วจากนั้นก็ออกเดิน “ช้อปปิ้ง” ไปตามถนนไซเหิงซอย ซึ่งเป็นถนนสายช้อปปิ้งที่แออัดพลุกพล่านมาก การเดินประท้วงประกอบด้วยการเล่นท่อนท์คำขวัญซ้ำ ๆ การใช้ป้ายผ้าสีเหลืองเรียกร้องประชาธิปไตย การเดินช้าๆ และโยนเหรียญแล้วเก็บเหรียญขึ้นมาใหม่ การประท้วงรูปแบบนี้เกิดขึ้นจาก นายเหลียงซุนหยิง ประกาศว่า หลังจากกวาดล้างพื้นที่ประท้วงแล้ว ประชาชนควรกลับไปช้อปปิ้ง คำพูดนี้ทำให้ผู้ชุมนุมคิดไปถึงชาวจีนแผ่นดินใหญ่คนหนึ่งที่ทำให้สัมภาษณ์สื่อระหว่างการประท้วงของฝ่ายต่อต้านประชาธิปไตยและกล่าวว่าเธอมาฮ่องกงเพื่อช้อปปิ้ง กลุ่มผู้ประท้วงจึงนำคำพูดนี้มาใช้และออกไปประท้วงด้วยวิธีการที่คล้ายการช้อปปิ้ง ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงส่งกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายร้อยคนมาประจำที่ย่านนี้ทุกคืน

กล่าวได้ว่าการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของฮ่องกงได้แรงขับเคลื่อนหลักจากประชาชนในกลุ่มรายได้ปานกลางที่ห่วงใยอนาคตของเมือง ความกังวลด้านเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนที่อยู่อาศัยที่สูงและบทบาทสำคัญของค่าครองชีพ ที่มีความสำคัญน้อยกว่าคุณค่าเชิงอุดมคติ เช่น เสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิตามระบอบประชาธิปไตย ขบวนการนี้มีจุดเด่นที่การต่อต้านลัทธินิยมวัตถุ อีกทั้งยังมีความเป็นประชาธิปไตยแบบรากหญ้า ซึ่งผู้เข้าร่วมขบวนการจำนวนมากพยายามต่อสู้เพื่อบางสิ่งบางอย่างที่มีคุณค่าเหนือกว่าความมั่นคงทางการเงิน และชาวฮ่องกงส่วนใหญ่ยังยอมอยู่กับงานค่าจ้างต่ำที่มีชั่วโมงทำงานยาวนานแต่ยอมเสี่ยงให้เกิดภาวะการว่างงาน ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างฐานเสียงสนับสนุนที่กว้างขึ้น และถึงแม้สามารถระดมประชาชนระดับล่างออกมาได้ แต่

³¹ Isabella Steger (2557) “Pro-Democracy Banner Occupies Hong Kong’s Iconic Lion Rock, Spawns Memes,” (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://blogs.wsj.com/chinarealtime/2014/10/23/pro-democracy-banner-occupies-hong-kongs-iconic-lion-rock-spawns-memes/>

กระบวนการเปลี่ยนไปสู่ประชาธิปไตยก็ยังขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของรัฐบาลจีนที่จะยอมเปิดช่องให้เกิดการปฏิรูปที่จะนำพาเสรีภาพมาสู่เกาะฮ่องกง³²

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงปี 2019 นั้นเปรียบเสมือนขบวนการที่ต่อเนื่องมาจากขบวนการร่ม โดยมีนัยสำคัญคือการนำสิทธิและเสรีภาพมาสู่ฮ่องกง มีความเชื่อว่าหากเกิดประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้นแล้วนั้นก็จะสามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและมีอำนาจต่อรองกับจีนได้ แต่สิ่งที่ยังเป็นส่วนสำคัญในการขัดขวางการเกิดขึ้นของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นก็คือรัฐบาลจีน ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัยเช่น การปกครองตามสัญญาการค้าเสรีของอังกฤษ ผู้บิการฮ่องกงส่วนใหญ่ที่มาจากการจัดตั้งจากรัฐบาลกลางของจีน และความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับจีน ทำให้ข้อต่อรองที่ฮ่องกงจะสามารถใช้ยื่นหรือแลกเปลี่ยนกับจีนนั้นกลายเป็นข้อเสียเปรียบ ทำให้การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในฮ่องกงนั้นยังต้องต่อสู้และดำเนินต่อไป

³² Stephan Ortmann (2558). “ขบวนการร่ม” ในฮ่องกง : จากประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจถึงการปฏิเสฐลัทธินิยมวัตถุ (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://kyotoreview.org/?fbclid=IwAR1-9>

3.3 สรุป

จากการที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาการประท้วงและการปฏิวัติที่เกิดขึ้นในสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นประเทศที่มีอำนาจและอิทธิพลด้านระบอบคอมมิวนิสต์ และขบวนการในฮ่องกงที่เป็นการประท้วงที่เกิดจากเกาะประชาธิปไตยที่ถูกปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ มาเป็นแนวทางในการทำการศึกษเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019 ส่งผลทำให้ทราบข้อมูลดังต่อไปนี้

การเกิดขึ้นของระบอบคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตนั้น เกิดจากการยึดอำนาจการปกครองมาจากกษัตริย์ ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกันกับสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมไปถึงการมีผู้นำที่มาพร้อมกับอุดมการณ์และวาทศิลป์ที่จะปกครองเพื่อประชาชน เป็นที่รักและเคารพของประชาชน รูปแบบการปกครองที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านการทหาร และด้านเศรษฐกิจจนก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจ นับได้ว่าเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี แต่เหตุผลที่ทำให้ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์เป็นประเทศแรกของโลก และมีอำนาจอย่างสหภาพโซเวียตถึงเกิดการล่มสลายขึ้นเกิดจากองค์ประกอบหลายประการ ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อการล่มสลายเป็นอย่างมากคือ นโยบายเปเรสตรอยกาและกลาสนอสต์ของ มิคาอิล กอร์บาชอฟ ซึ่งนโยบายเปเรสตรอยกาเป็นการจัดโครงสร้างใหม่ทางเศรษฐกิจ โดยให้กลไกราคามาควบคุม ลดบทบาทของรัฐลง ให้อิสระในการตัดสินใจกระจายอำนาจสู่วิสาหกิจ เพื่อยกระดับสังคมให้สูงขึ้นหรือที่เรียกว่าระบบทุนนิยม ส่วนนโยบายกลาสนอสต์คือการเปิดให้ประชาชนรับรู้ระบบการทำงานของรัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใสของรัฐบาล มีการติดต่อกับต่างชาติมากขึ้นเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร เปิดการถกเถียงการประชุมสภาคอมมิวนิสต์และอนุญาต ให้สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวได้ ผลจากทั้งสองนโยบายนั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของประเทศคือ การปฏิรูปเศรษฐกิจไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้แต่กลับเกิดการปฏิรูปทางการเมืองขึ้นจากการที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดมากขึ้นนำไปสู่การเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยจนนำไปสู่การล่มสลายของสหภาพโซเวียตในที่สุด

ในทางกลับกันสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นประเทศที่รับอิทธิพลและรับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตมาโดยตลอดกลับปกครองอยู่ภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์มาอย่างยาวนานและกลายเป็นประเทศมหาอำนาจในปัจจุบัน เพราะในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989ที่เกิดขบวนการนักศึกษาออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพประชานิยมปีนั้น หลังจากที่เติ้ง เสี่ยวผิงได้ปราบปรามขบวนการนักศึกษาแล้วนั้นก็ได้นำนโยบายปฏิรูปประเทศพัฒนาพื้นที่ทางเศรษฐกิจตามแนวชายฝั่ง

อย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จและกลายเป็นระบบเศรษฐกิจรูปแบบใหม่นั้นก็คือ เศรษฐกิจตลาดสังคมนิยม และเป็นการยืนยันการเป็นสังคมนิยมแบบจีน ส่งผลให้ประชาชนที่ต่อต้านนโยบายปฏิรูปประเทศและเรียกร้องประชาธิปไตยในตอนแรกนั้นเปลี่ยนความคิดและพอใจในนโยบายของเติ้งเสี่ยวผิง จนไม่เกิดการเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งใหญ่ๆ ขึ้นภายในจีนแผ่นดินใหญ่หลังการปฏิรูปประเทศในครั้งนั้น

ส่วนขบวนการร่วมนั้นแตกต่างจากการประท้วงก่อนหน้านี้ในฮ่องกง แทนที่จะเน้นประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ขบวนการร่วกลับมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิเสธรัฐธรรมนูญและวัฒนธรรมที่เน้นแต่การทำมาหาเงิน ขบวนการร่วมองไปที่เป้าหมายที่มีความเป็นอุดมคติมากกว่า เช่น การพัฒนาชุมชนประชาธิปไตยที่แท้จริงที่ประชาชนไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งจากการประท้วงก่อนหน้านี้คือการที่ ขบวนการร่วเป็นการชุมนุมที่เน้นศิลปะและงานฝีมือ ซึ่งในสังคมที่ให้ความสำคัญกับเงินมักไม่เห็นคุณค่า ขบวนการร่วชี้ให้เห็นถึงความพยายามที่จะสร้างความเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ตระหนักถึงสิทธิของตนมากขึ้น และเข้าใจมากขึ้นว่าทำไมสิทธิเหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองในอนาคต กล่าวได้ว่าการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของฮ่องกงได้แรงขับเคลื่อนหลักจากประชาชนในกลุ่มรายได้ปานกลางที่ห่วงใยอนาคตของเมือง กังวลด้านเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนที่อยู่อาศัยที่สูงและบทบาทสำคัญของค่าครองชีพ ที่มีความสำคัญน้อยกว่าคุณค่าเชิงอุดมคติ เช่น เสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิตามระบอบประชาธิปไตย ขบวนการร่วมีจุดเด่นที่การต่อต้านลัทธินิยมวัตถุ อีกทั้งยังมีความเป็นประชาธิปไตยแบบรากหญ้า ซึ่งผู้เข้าร่วมขบวนการจำนวนมากพยายามต่อสู้เพื่อบางสิ่งบางอย่างที่มีคุณค่าเหนือกว่าความมั่นคงทางการเงิน จะเห็นได้ว่าการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงปี 2019 นั้นเปรียบเสมือนขบวนการที่ต่อเนื่องมาจากขบวนการร่ว โดยมีนัยยะสำคัญคือการนำสิทธิและเสรีภาพมาสู่ฮ่องกง มีความเชื่อว่าหากเกิดประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้นแล้วนั้นก็จะสามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและมีอำนาจต่อรองกับจีนได้

บทที่ 4

การศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989

และ การชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019

จากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในหลายประเด็นที่เป็นองค์ประกอบของทั้งสองเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงนี้ โดยผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

4.1 สาเหตุการเกิดการประท้วง

ผลการศึกษาพบว่า เกิดจากการชุมนุมประท้วงพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจีนในขณะนั้น ของนักศึกษาที่เริ่มมีมาตั้งแต่กลางเดือนเมษายนจนถึงต้นเดือนมิถุนายนใน ปี1989 โดยมีสาเหตุมาจากนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศของจีนทำให้มีชาวจีนรุ่นใหม่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดประชาธิปไตยและเสรีนิยมจากตะวันตกและนักศึกษาที่เป็นผลผลิตจากระบบการศึกษาในยุคปฏิรูป เห็นว่าการเมืองที่ไม่ได้รับการปฏิรูปนั้นเป็นอุปสรรคต่อตนเองในอนาคตและเริ่มออกเดินประท้วงเพื่อให้มีการปฏิรูปประเทศในปี 1987 หู เย่าปังซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ ถูกกดดันให้ออกจากตำแหน่งเนื่องจากถูกมองว่ามีแนวความคิดโน้มเอียงไปทางนักศึกษา เหตุการณ์เริ่มบานปลายมากยิ่งขึ้นเมื่อ หูเย่าปังเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจ นักศึกษาจำนวนมากออกมารวมตัวกันที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อไว้อาลัยและแสดงความไม่พอใจต่อการปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างล่าช้า³³ในพิธีศพของ หู เย่าปัง นักศึกษาได้พังรั้วเข้าไปยื่นคำร้องขอเจรจากับ หลี่ เฝิง นายกรัฐมนตรีของจีนในขณะนั้นแต่กลับถูกปฏิเสธ ทำให้เกิดการประท้วงครั้งใหญ่ขึ้นในเมืองซีอานและฉางซา ก่อนจะกลายเป็นจลาจลในที่สุดนักศึกษาจากกว่า 20 มหาวิทยาลัยในกรุงปักกิ่งประกาศว่าพวกเขาจะก่อตั้งสหภาพนักศึกษาชั่วคราว และจะชุมนุมต่อเนื่องอย่างไม่มีกำหนดเพื่อประท้วงการเข้าควบคุมและบิดเบือนข่าวสารของรัฐบาลจากกรณีหนังสือพิมพ์ พีเพิลส์เดลี ของทางการจีนตีพิมพ์บทบรรณาธิการชื่อ "ความจำเป็นที่ต้องมีจุดยืนชัดเจนต่อความวุ่นวาย" บทความนี้ให้นิยามอย่างเป็นทางการต่อการประท้วงของนักศึกษาว่าเป็น "ความวุ่นวาย" และ "การสมคบคิดที่มีการวางแผน

³³ วิภาวรรณ สุนทรจามร, ปกิณกะการเมืองจีน (กรุงเทพฯ : ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2017) หน้า 94 -102

มาแล้ว"ทำให้ผู้ประท้วงโกรธแค้นและส่งผลให้มีคนมาร่วมชุมนุมเพิ่มขึ้น³⁴ อีกหนึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 คือ ความกดดันของหนุ่มสาวจากการเข้าไปทำงานในเขตพื้นที่ทางเศรษฐกิจ ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ ฝูเจี้ยน กว่างตง เสฉวนและตามแนวปริมณฑล เพราะในการระบบการทำงานนั้น ยังมีทั้งระบบสายสัมพันธ์แบบโบราณและระบบการบริหารงานสมัยใหม่แบบ ตะวันตกที่คัดคนเก่งที่บริษัทสามารถเล็งเห็นถึงประโยชน์สูงสุดในการเลือกเข้าทำงาน การเข้าไปทำงานในพื้นที่เศรษฐกิจดังกล่าวของคนหนุ่มสาวนั้นจึงเต็มไปด้วยอุปสรรค และความกดดัน จนเกิดเป็นความไม่พอใจต่อนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการทำงาน ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 นั้นมีสาเหตุการเกิดการประท้วงที่สำคัญคือ การล้มเหลวของนโยบายปฏิรูปประเทศ นโยบายเปิดประเทศ และปัญหาการคอร์รัปชันทำให้นักศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดประชาธิปไตยและเสรีนิยมจากตะวันตกและได้รับการศึกษาจากระบบการศึกษาในยุคปฏิรูปเห็นว่าการเมืองที่ไม่ได้รับการปฏิรูปนั้น เป็นอุปสรรคต่อตนเองในอนาคต แต่ฝ่ายรัฐบาล ไม่เห็นด้วยและมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ทำให้การประท้วงเริ่มรุนแรงและลุกลามไปถึงการเรียกร้องประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ และอีกกำลังสำคัญในการร่วมการประท้วงในครั้งนี้คือ กลุ่มคนหนุ่มสาวที่ได้รับความกดดัน และอุปสรรคจากการเข้าไปทำงานในพื้นที่เศรษฐกิจ จนเกิดความไม่พอใจต่อนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการทำงาน³⁵

ส่วนของการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019นั้น สาเหตุเกิดจากคดีหนึ่งที่ชายหนุ่มชาวฮ่องกงวัย 19 ปี ถูกกล่าวหาว่าฆ่าเพื่อนสนิทสาวอายุ 20 ปีที่กำลังตั้งครรภ์อยู่ ขณะที่พวกเขาเดินทางไปท่องเที่ยวไต้หวันด้วยกันในเดือน กุมภาพันธ์ ปี2018 ชายคนดังกล่าวได้หลบหนีออกจากไต้หวันและกลับไปยังฮ่องกงในปีเดียวกัน เจ้าหน้าที่ทางการไต้หวันจึงได้ขอให้ทางการฮ่องกงส่งตัวชายคนดังกล่าวมาให้ แต่เจ้าหน้าที่ทางการฮ่องกงระบุว่า พวกเขาไม่สามารถทำตามได้ เพราะไม่มีข้อตกลงส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนกับไต้หวัน ในทางหลักการ ไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีน นักกฎหมายฮ่องกงจึงใช้โอกาสนี้เสนอให้แก้กฎหมายผู้ร้ายข้ามแดนของฮ่องกง ด้วยการให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบพิจารณาเป็นกรณีไป (case by case) แต่ประชาชนฮ่องกงส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของจีน จึงรวมตัวกันประท้วงเพื่อไม่ให้รัฐบาลผ่านกฎหมายดังกล่าว³⁶ โดยช่วงกลางคืนของวันที่ 9

³⁴ ปีซีซี นาวิกเซน (2560).เทียนอันเหมิน : ไล่เรียงลำดับเหตุการณ์นองเลือดที่จีนเมื่อ 30 ปีที่แล้ว (ออนไลน์).แหล่งที่มา:

<https://www.bbc.com/thai/international-48511516>

³⁵ วรศักดิ์ มัทธโนบาล. (2542).บูรพาแดงเปลี่ยนสี. กรุงเทพฯ : มติชน

³⁶ จิรภัทร บุญยะกาญจน (2562) “ฮ่องกงทำไมต้องประท้วง” แรงกดดันจากจีนแผ่นดินใหญ่สู่ไฟอันลุกโชนของชาวฮ่องกง. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา: <https://themomentum.co/background-hong-kong-protest/>

มิถุนายน 2019 เกิดการชุมนุมใหญ่โดยผู้จัดตั้งการชุมนุมระบุเบื้องต้นว่ามีผู้ชุมนุมกว่า 500,000 คน และยังมีผู้ชุมนุมเพิ่มขึ้นจนระบุว่ามีคนมาร่วมเกิน 1,000,000 คน เป็นการชุมนุมที่ใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่เกาะฮ่องกงกลับคืนสู่การปกครองของประเทศจีน สาเหตุเนื่องจากในวันพุธที่ 12 มิถุนายน จะมีการพิจารณาเรื่องการปรับแก้กฎหมายว่าด้วย “การส่งผู้ร้ายข้ามแดน” ที่สภานิติบัญญัติฮ่องกง แต่การพิจารณาก็ต้องถูกเลื่อนออกไปจากกำหนดเดิม เพราะผู้ชุมนุมทำการประท้วงปิดถนน ทางทางจึงมีคำสั่งให้ตำรวจใช้แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทยและกระสุนยางในการสลายการชุมนุมทำให้มีผู้บาดเจ็บ 80 ราย ต่อมาในวันที่ 1 กรกฎาคม ซึ่งเป็นวันครบรอบ 22 ปีฮ่องกงกลับคืนสู่การปกครองของจีน ผู้ประท้วงทำการบุกยึดที่ทำการรัฐบาลและสภานิติบัญญัติและมีข้อเรียกร้องหลัก 5 ข้อในการประท้วงคือ

- 1.ให้สอบสวนตำรวจที่กล่าวหาและใช้กำลังกับประชาชน
- 2.ให้ถอนร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน
- 3.ให้นิรโทษกรรมแก่ผู้ประท้วงที่ถูกจับกุม
- 4.ให้หยุดเรียกผู้ประท้วงว่าเป็นผู้ก่อจลาจล
- 5.ให้จัดการเลือกตั้งแบบสากลขึ้น (universal suffrage)

นอกจากนี้ผู้ประท้วงยังเรียกร้องให้นางแคร์รี ลัม ลาออกจากตำแหน่งผู้บริหารเขตปกครองพิเศษเพื่อแสดงความรับผิดชอบ จนในที่สุดวันที่ 9 กรกฎาคม นางแคร์รี ลัม ประกาศว่า “ร่างกฎหมายตายแล้ว” โดยยืนยันว่าจะไม่นำร่างกฎหมายนี้กลับมาพิจารณาอีก แต่การประกาศในครั้งนี้ไม่สามารถหยุดการประท้วงได้เพราะผู้ประท้วงไม่ได้ต้องการประท้วงเพียงเพื่อระงับการพิจารณาร่างกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในตอนแรกแต่การประท้วงครั้งนี้นำไปสู่การเรียกร้องประชาธิปไตยและความยุติธรรมให้กับชาวฮ่องกง³⁷

แต่เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเรียนรู้แล้วนั้น นี้ไม่ได้เป็นสาเหตุหลักเพียงสาเหตุเดียวที่ทำให้การชุมนุมประท้วงในฮ่องกงครั้งนี้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เพราะนับตั้งแต่อังกฤษได้คืนเกาะฮ่องกงให้แก่จีนตามสนธิสัญญา ชาวฮ่องกงก็ได้มีการต่อสู้และชุมนุมประท้วงให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพที่ตนควรมีมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็น การประท้วงต่อต้านกฎหมายความมั่นคงในปี 2003

³⁷ คมปทิต สุกุลหวง (2562).ลำดับเหตุการณ์ประท้วงในฮ่องกง ก่อนยกเลิกกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://thestandard.co/hong-kong-protesters/>

ที่กลายเป็นการประท้วงที่ใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในฮ่องกง ขบวนการร่วมในปี 2014 และการชุมนุมประท้วงน้อยใหญ่อีกมากมาย ที่เกิดขึ้นในเกาะฮ่องกงโดยมีสาเหตุหลักสำคัญคือความต้องการต่อต้านและคัดค้านอำนาจการปกครองและการบริหารของจีนแผ่นดินใหญ่ รวมถึงการที่ชาวฮ่องกงไม่ได้มีความเชื่อมั่นในหลักการ “หนึ่งประเทศสองระบบ” มากนัก เพราะผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงยังคงอยู่ใต้อำนาจของปักกิ่ง และส่วนหนึ่งมีผลจากความไม่ชัดเจนของสัญญา 50 ปี ที่รัฐบาลจีนได้ให้ไว้กับฮ่องกงว่า ฮ่องกงจะอยู่ใต้การดูแลของจีนแผ่นดินใหญ่แบบหนึ่งประเทศสองระบบเป็นเวลา 50 ปี อีกทั้งคำสัญญาที่จีนมอบให้ฮ่องกงว่าจะให้ชาวฮ่องกงได้เลือกตั้งผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงอย่างอิสระ แต่คำสัญญานี้ก็ยังคงถูกเลื่อนออกไปไม่มีกำหนด และผู้บริหารสูงสุดของเขตฮ่องกงยังคงเลือกผ่านคณะกรรมการ 2,000 คน ที่มาจากปักกิ่งทำให้ชาวฮ่องกงไม่มีความเชื่อมั่นในการปกครองของรัฐบาลฮ่องกงที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลจีน อีกทั้งเงินนำไปสู่การเรียกร้องประชาธิปไตยให้แก่เกาะฮ่องกง

จากผลการศึกษาสาเหตุการเกิดการประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์นั้น แสดงให้เห็นว่าสาเหตุของการเกิดการประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์นั้นเหมือนกัน กล่าวคือ การที่ผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์นั้นมองเห็นถึงความไม่ถูกต้องของนโยบาย ข้อกฎหมาย ที่ออกโดยรัฐบาลของจีนที่ส่งผลต่อสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนพึงได้และพึงมี หรือกล่าวโดยง่ายคือสาเหตุของการชุมนุมประท้วง คือการต้องการต่อต้านและเรียกร้องนโยบายที่ไม่เป็นธรรมของรัฐบาลจีน

4.2 ผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วง

ผลการศึกษาพบว่า ในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989นั้นผู้เข้าร่วมชุมนุมหลักคือเหล่านักศึกษา โดยเริ่มจากนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงปักกิ่งหลายพันคน และการประท้วงก็ค่อยๆลุกลามไปจนทั่วประเทศ มีการรวมกลุ่มการประท้วงของนักศึกษาที่ใหญ่ขึ้นในเมืองซีอานและฉางซา จนก่อให้เกิดการก่อตั้งสหภาพนักศึกษาชั่วคราวโดยการรวมตัวของนักศึกษาจากกว่า 20 มหาวิทยาลัยในกรุงปักกิ่ง และอีกกลุ่มผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงที่สำคัญในครั้งนี่คือกลุ่มคนหนุ่มสาวที่ได้รับความกดดันจากเข้าไปทำงานในพื้นที่เศรษฐกิจ และการกล่าวหากลุ่มนักศึกษาและชนชั้นแรงงานหนุ่มสาวที่ออกมารวมตัวกันของ เต็ง เสี่ยวผิงนั้นทำให้ประชาชนที่ไม่พอใจรัฐบาลออกมาชุมนุมเพิ่มมากขึ้นจากศูนย์กลางการชุมนุมในกรุงปักกิ่ง ลุกลามไปทั่วประเทศ เพิ่มจำนวนขึ้นขึ้นจากหลักหมื่นไปถึงหลักล้านคน³⁸

ส่วนการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019นั้น มีผู้เข้าร่วมชุมนุมในการประท้วงคือ แนวร่วมสิทธิมนุษยชนพลเมือง,ค่ายหนุนประชาธิปไตยที่ชื่อว่า เดโมซิสโต ซึ่งเป็นองค์กรทางการเมืองฝ่ายประชาธิปไตยที่ก่อตั้งในฐานะพรรคการเมือง,กลุ่มท้องถิ่นนิยม,กลุ่มสนับสนุนอิสรภาพให้แก่นักเรียนนักศึกษาท้องถิ่นนิยม สหภาพนักเรียนนักศึกษาอิสรภาพ,สหภาพนักศึกษาฮ่องกง,ประชาคมทางกฎหมายและประชาชนทั่วไปเริ่มประท้วงหลากหลายรูปแบบ ซึ่งในการชุมนุมประท้วงวันแรกที่สมทบด้วยแนวร่วมสิทธิมนุษยชนพลเมือง มีผู้เข้าร่วมถึง1.03 ล้านคนตามการประเมินของแนวร่วม³⁹

จากการศึกษาผู้เข้าร่วมชุมนุมของทั้งสองเหตุการณ์การประท้วงนั้น แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมนั้นมีลักษณะเหมือนกันในแง่ของช่วงวัยและอายุของแกนนำหลักในการเริ่มการประท้วง ซึ่งคือกลุ่มนักศึกษาและหนุ่มสาววัยทำงาน ที่เห็นถึงความสำคัญในอนาคตของตนเองที่จะได้รับจากชนชั้นปกครอง และต่อมาก็ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปที่เห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่กลุ่มผู้ชุมนุมได้รับ จนทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมขยายใหญ่มากขึ้นไปจนถึงหลักล้านคน แต่ก็มีแตกต่างในประเด็นของกลุ่มองค์กรต่างๆที่เข้าร่วมการประท้วง จะเห็นได้ว่าในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินนั้นมีเพียงสหภาพนักศึกษาชั่วคราวเท่านั้นที่เป็นองค์กรที่สนับสนุนการประท้วงในครั้งนั้นซึ่งไม่ใช่สิ่งแปลก เพราะ การเกิดองค์กรที่สนับสนุนประชาธิปไตยขึ้นในระบอบการปกครองคอมมิวนิสต์นั้นนับเป็นเรื่องที่แปลกยิ่งกว่า แต่ในทางกลับกัน ฮ่องกงซึ่งจีนอ้างว่า ตนปกครองฮ่องกงโดยระบอบ “หนึ่งประเทศสองระบบ”

³⁸ ปีซีซี นาวีเกชั่น (2560).เทียนอันเหมิน : ไล่เรียงลำดับเหตุการณ์นองเลือดที่จีนเมื่อ 30 ปีที่แล้ว (ออนไลน์).แหล่งที่มา:

<https://www.bbc.com/thai/international-48511516>

³⁹ ปีซีซี นิวส์ (2562).ประท้วงฮ่องกง : เหตุใดเยาวชนรุ่นใหม่จึงกล้าลุกขึ้นขัดข้อกับทางการ

(ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-48668551>

นั้น มีองค์กรมากมายที่พร้อมจะสนับสนุนการประท้วงเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพให้เกิดขึ้นบนเกาะฮ่องกง ส่วนนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์การประท้วงแตกต่างกันในด้านของการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ

4.3 วิธีการประท้วง

ผลการศึกษาพบว่าในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989นั้นมีวิธีการประท้วงโดยเริ่มจากการออกมารวมตัวที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อไว้อาลัยแก่ หู เย่าปิงและแสดงออกถึงความไม่พอใจที่มีต่อนโยบายปฏิรูปประเทศของรัฐบาลที่เป็นไปอย่างล่าช้า เมื่อมีผู้เข้าร่วมชุมนุมเพิ่มมากขึ้นและก่อตั้งสหภาพนักศึกษาชั่วคราวขึ้น ก็เดินขบวนไปยังบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยประชาชนเพื่อยื่นคำร้องต่อรัฐบาลให้เร่งกระบวนการปฏิรูปประเทศให้เป็นประชาธิปไตย เมื่อทางการจีนจัดพิธีศพให้แก่ หู เย่าปิง ผู้ชุมนุมก็ได้พังรั้วกั้นบริเวณจัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อยื่นคำร้องขอเจรจากับ หลี่ เฝิง นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น แต่ก็ถูกปฏิเสธ และการถูกปฏิเสธจากรัฐบาลในครั้งนี้ทำให้การประท้วงขยายใหญ่ขึ้น ต่อมาเมื่อหนังสือพิมพ์ พีเพิลส์เดลี ของทางการจีนตีพิมพ์บทบรรณาธิการที่มีเนื้อหาไปในทางกล่าวโทษผู้ชุมนุมประท้วงว่าเป็นผู้ก่อความวุ่นวาย บทบรรณาธิการนี้ทำให้ผู้ประท้วงมีความโกรธมากขึ้น ส่งผลให้มีคนมาร่วมชุมนุมเพิ่มขึ้น มีการปรับโครงสร้างสหภาพนักศึกษาชั่วคราวให้กลายเป็นสหพันธ์นักศึกษา ปักกิ่งอิสระ และทำการยื่นความต้องการ 3 ประการและให้มีการพูดคุยเจรจา 7 ครั้ง เรียกร้องให้ทางการยอมรับว่าสหภาพเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย และให้ถอนบทบรรณาธิการที่ว่าร้ายผู้ชุมนุมประท้วง ทางฝ่ายรัฐบาลได้เข้าพูดคุยเจรจากับนักศึกษา 45 คนจาก 16 มหาวิทยาลัย แต่ผู้นำสหภาพนักศึกษาไม่ยอมรับข้อตกลงที่ฝ่ายรัฐบาลใช้ต่อรอง และเดินหน้าไปยังจัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อเผยแพร่ “การประกาศ 4 พ.ค.” เรียกร้องให้ประเทศมีประชาธิปไตย การประท้วงได้ขยายวงกว้างไปทั่วประเทศทั้งใน เซียงไฮ้ นานกิง และกวางโจว เรียกร้องให้รัฐบาลหันมาพูดคุยกับนักศึกษา และมีนักศึกษาหลายร้อยคนเริ่มประท้วงด้วยการอดอาหาร หลี่ เฝิง นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้เดินทางเข้าไปเจรจากับนักศึกษาหยุดประท้วงอดอาหารและออกจากจัตุรัสเทียนอันเหมิน นักศึกษาขอให้เปลี่ยนคำในบทบรรณาธิการและให้ยอมรับว่าการเคลื่อนไหวของนักศึกษาเป็น “การเคลื่อนไหวแบบประชาธิปไตย” แต่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ การประท้วงทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ทางการจีนประกาศกักขังการศึกษ กักขังทหารจำนวนมากเข้าประจำการในกรุงปักกิ่ง ผู้ชุมนุมประท้วงจำนวนมากล้มรถถังและสร้างสิ่งกีดขวางเพื่อป้องกันการโจมตีของรัฐบาล เริ่มมีความขัดแย้งขึ้นในหมู่ผู้ประท้วงว่าควรจะไปปักหลักต่อหรือออกจากจัตุรัสเทียนอันเหมิน ต่อมาสมาชิกอาวุโสในพรรค

คอมมิวนิสต์ลงมติเห็นชอบให้ยุติการชุมนุมประท้วงโดยใช้กำลัง ช่วงค้ำกองกำลังทหารจำนวนมากพร้อมรถถังและรถหุ้มเกราะเริ่มขับไล่นักศึกษาออกจากพื้นที่ ทหารบางหน่วยเริ่มใช้กระสุนจริงในการขับไล่ผู้ประท้วง กลายเป็นคำคืนแแห่งการนองเลือด รัฐบาลสามารถยึดพื้นที่จัดรัฐสเทียอันเหมินจากผู้ชุมนุมประท้วงได้สำเร็จและพยายามปกปิดและปฏิเสธที่จะเปิดเผยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ทุกประการ⁴⁰

ส่วนการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019 นั้นมีวิธีการชุมนุมโดยเริ่มจากคืนวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ.2019 ที่ประชาชนกว่า 1 ล้านคนออกมาชุมนุมประท้วงต่อต้านร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน ผู้ประท้วงชุมนุมปิดถนน ทางตำรวจได้มีการเข้าปราบปรามโดยการใช้แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทย และกระสุนยางทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 80ราย ส่งผลให้การอภิปรายแก้ไขกฎหมายในสภานิติบัญญัติ ครั้งที่ 2 ถูกเลื่อนจากกำหนดเดิม ต่อมาเมื่อถึงวันครบรอบ 22 ปีฮ่องกงกลับคืนสู่การปกครองของจีน ผู้ประท้วงหลายร้อยคนบุกยึดที่ทำการรัฐบาลและสภานิติบัญญัติ เรียกร้องให้ แครร์รี ลัม ลาออกจากตำแหน่งผู้บริหารเขตปกครองพิเศษ มีผู้ประท้วงนับแสนคนเดินขบวนประท้วงในย่านเกาลูนแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของชาวจีนแผ่นดินใหญ่เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้ชุมนุมประท้วงต้องการเรียกร้องจนในที่สุดวันที่ 9 กรกฎาคม แครร์รี ลัม ได้ประกาศต่อสาธารณชนว่าร่างกฎหมายตายแล้วโดยยืนยันว่าจะไม่นำกลับมาพิจารณาอีก แต่การประท้วงก็ไม่ได้ยุติลง และยกระดับเป็นการชุมนุมประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย ผู้ประท้วงใช้วิธี ยึดพื้นที่ การขัดขืนอย่างสงบ การหยุดงานหมู่ การประท้วงตามท้องถนน การปฏิบัติการเชิงรุกทางอินเทอร์เน็ต เข้าบุกยึดสนามบินเพื่อให้หนักท้องเที่ยวต่างชาติ ทราบถึงเหตุการณ์ที่ผู้ประท้วงกำลังเผชิญรวบรวมกำลังให้มากที่สุดและเข้าไปในพื้นที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นถนนเส้นหลัก ย่านการค้า ห้างร้าน สถานีรถไฟท่า สนามบิน เพื่อให้เกะฮ้องงเกิดการอัมพาตขึ้น มีการกระจายกลุ่มผู้ประท้วงในลักษณะแมวไล่จับหนู เพื่อให้ยากต่อการเข้าปราบปรามของตำรวจ มีการแต่งกายมิดชิด สวมใส่หน้ากากเพื่อให้ยากในการระบุตัวตน มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียกระจายข่าว และสถานการณ์ให้คนภายนอกฮ่องกงได้รับรู้สถานการณ์ และการประท้วงในฮ่องกงเป็นการประท้วงในรูปแบบ “ไร้ผู้นำ” ไม่มีคนกลุ่มใดหรือพรรคการเมืองใดเสนอตัวเป็นแกนนำประท้วงโดยผู้ประท้วงจะใช้ LIHKG และเทเลแกรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและตัดสินใจแนวทางการประท้วงร่วมกัน ผู้ชุมนุมมีการเรียกร้องให้มีการสืบสวนอย่างเป็นอิสระในเรื่องที่ตำรวจใช้ความรุนแรง เรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้ชุมนุมที่จับตัวไป เรียกร้องให้รัฐบาลเลิกถือว่าการประท้วงเป็นการก่อจลาจล และเรียกร้องเพิ่มเติมให้ประชาชนสามารถเลือกตั้งผู้บริหารและคณะผู้บริหารได้โดยตรงตามข้อตกลง

⁴⁰ ปีซีซี นาวีเกชั่น (2560). เทียนอันเหมิน : ไล่เรียงลำดับเหตุการณ์นองเลือดที่จีนเมื่อ 30 ปีที่แล้ว (ออนไลน์).แหล่งที่มา:

ที่รัฐบาลกลางของจีนเคยให้ไว้หลังการส่งมอบเกาะฮ่องกงคืนจากอังกฤษ และในวันที่ 1 ตุลาคม มีการเดินขบวนขนาดใหญ่ซึ่งตรงกับวันครบรอบ 70 ปีการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน มีผู้ประท้วงนักศึกษาอายุ 18 ปีถูกตำรวจยิงด้วยกระสุนจริง เหตุการณ์การประท้วงในฮ่องกงยังดำเนินต่อเนื่องมาถึงปี 2021 ถึงแม้ในปี 2020 จะมีการระบาดของไวรัสโคโรนา แต่ประชาชนก็ยังออกมาประท้วงและต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพของชาวฮ่องกง จากการชุมนุมประท้วงต่อต้านกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนในปี 2019 มาสู่การประท้วงต่อต้านกฎหมายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ในปี 2021⁴¹

จากการศึกษาวิธีการประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์แล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าวิธีการการประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์นั้นแตกต่างกัน อาจเนื่องด้วยสาเหตุ ความแตกต่างของยุคสมัย และประสบการณ์ จะเห็นว่าวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินนั้นเรียกได้ว่าเป็นการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งแรกหลังจากที่ประเทศจีนประกาศตนเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน วิธีการประท้วงจึงทำได้เพียงรวบรวมกำลังคนเข้ายึดพื้นที่สำคัญอย่างจัตุรัสเทียนอันเหมิน และมหาศาลาประชาชนเพื่อใช้เป็นพื้นที่หลักในการชุมนุมประท้วง และยื่นข้อเสนอให้แก่ฝ่ายรัฐบาลแต่ก็ไม่ได้ได้รับความสนใจ และถูกปราบปรามจากกองทัพโดยไม่สามารถป้องกันหรือควบคุมสถานการณ์ได้ แต่ในทางกลับกัน การชุมนุมประท้วงในฮ่องกงเป็นการจัดการประท้วงที่มีแบบแผนเนื่องจากฮ่องกงนั้นมีการต่อสู้และประท้วงมาตั้งแต่หลังจากที่อังกฤษคืนเกาะฮ่องกงให้กับจีน โดยรูปแบบการประท้วงของฮ่องกงคือรวบรวมกำลังให้มากที่สุดและเข้าไปในพื้นที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นถนนเส้นหลัก ย่านการค้า ห้างร้าน สถานีรถไฟฟ้ าสนามบิน เพื่อให้เกาะฮ่องกงเกิดการอัมพาตขึ้น มีการกระจายกลุ่มผู้ประท้วงในลักษณะแมวไล่จับหนู เพื่อให้ยากต่อการเข้าปราบปรามของตำรวจ มีการแต่งกายมิดชิด สวมใส่หน้ากากเพื่อให้ยากในการระบุตัวตน มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียกระจายข่าวและสถานการณ์ให้คนภายนอกฮ่องกงได้รับรู้สถานการณ์ และการประท้วงในฮ่องกงเป็นการประท้วงในรูปแบบ “ไร้ผู้นำ” ไม่มีคนกลุ่มใดหรือพรรคการเมืองใดเสนอตัวเป็นแกนนำประท้วงโดยผู้ประท้วงจะใช้ LIHKG และเทเลแกรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและตัดสินใจแนวทางการประท้วงร่วมกัน ทำให้วิธีการประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์นั้นมีความแตกต่างกันและส่งผลกระทบต่อรัฐบาลจีนแตกต่างกันอย่างมาก

⁴¹ Posttoday (2563) .ถอดรหัส 'ฮ่องกงโมเดล' เป็นอย่างไรเหมือนไทยจริงหรือ? (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/world/635917>

4.4 กระบวนการการแก้ปัญหาของรัฐบาล

ผลการศึกษาพบว่าวิธีและกระบวนการแก้ปัญหาของรัฐบาลจีนในตอนนั้นต่อวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี 1989 เป็นไปตามรูปแบบของระบอบคอมมิวนิสต์ ที่เห็นว่าความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ใดที่ก่อความไม่สงบ ก่อการประท้วง แสดงออกถึงการต่อต้าน และไม่เห็นด้วยต่อนโยบายการบริหารประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์นั้นถือเป็นผู้ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ ความคิดนี้เองที่รัฐบาลจีนใช้เป็นวิธีจัดการต่อกลุ่มผู้ประท้วง ทำให้ประชาชนที่ได้รับฟังข่าวเกี่ยวกับกลุ่มผู้ประท้วงในช่วงนั้นเข้าใจและสนับสนุนการเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ประท้วงของรัฐบาลจีน โดยวิธีการปราบปรามของรัฐบาลจีนนั้นคือการนำกองกำลังทหารจำนวนมากพร้อมรถถังและรถหุ้มเกราะเข้าไปบริเวณจัตุรัสเทียนอันเหมินในช่วงเวลากลางคืน เพื่อขับไล่นักศึกษาออกจากพื้นที่ มีการใช้กระสุนจริงจากฝั่งทหาร จนเกิดการต่อสู้ของทั้งสองฝั่ง ส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งทรัพย์สินและร่างกาย มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก แต่ในที่สุดฝ่ายรัฐบาลก็สามารถยึดจัตุรัสเทียนอันเหมินคืนจากกลุ่มผู้ประท้วงได้สำเร็จ กระบวนการต่อมาที่รัฐบาลใช้แก้ปัญหาคือการประท้วงในครั้งนี้คือการออกประกาศว่า การประท้วงในครั้งนี้เกิดจากผู้ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ และการปราบปรามด้วยการใช้ความรุนแรงนั้นเป็นเรื่องที่ถูกต้องและสมควรเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุขและความปรองดองของคนในชาติ ถึงแม้การประท้วงครั้งนี้จะทำให้คนในประเทศเห็นด้วยและเข้าใจว่าเป็นการประท้วงของกลุ่มที่ไม่หวังดีต่อประเทศ แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากสายตาและความคิดของต่างชาติที่มองว่าการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามครั้งนี้มีความรุนแรงและขัดต่อสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก กระบวนการต่อมาที่รัฐบาลจีนดำเนินการต่อคือการปิดเบื่อน ปิดบังและลบ ข้อมูลหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในครั้งนี้ ควบคุมการเข้าถึงสื่อข้อมูลของประชาชน ดำเนินการจับกุมและคุมขังผู้ประท้วงที่รอดชีวิตและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความประสบความสำเร็จในการควบคุมข่าวสารภายในประเทศเป็นอย่างมาก

รัฐบาลจีนสั่งห้ามไม่ให้ประชาชนถกเถียงประเด็น 4 มิถุนายน 1989 ในพื้นที่สาธารณะ และการรำลึกถึงเหตุการณ์ในทุกรูปแบบอย่างสิ้นเชิงภายในจีนแผ่นดินใหญ่ ปัจจุบันนักข่าว กลุ่มนักกิจกรรม นักเรียนนักศึกษา และนักวิชาการพยายามสื่อสารกันด้วยรหัสลับ และสร้างคำศัพท์ทางเลือกในการพูดคุย เพื่อต่อต้านการตรวจสอบจากรัฐบาลโดยหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำสุ่มเสี่ยง เช่นคำว่า 4 มิถุนา จะแทนด้วย '35 พฤษภาคม' '65 เมษายน' หรือ '8 คุณ 8' แต่ก็ไม่สามารถหลบหลีกและยังคงถูกควบคุมอย่างเข้มงวดผ่านระบบข่าวกรองที่ซับซ้อนของจีน หากบัญชีผู้ใช้ใดที่มีแนวโน้มที่จะพูดถึงหรือ

วิจารณ์เกี่ยวกับวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน บัญชีผู้ใช้ของพวกเขาจะถูกรายงานและถูกลบให้หายไปจากสาธารณชน⁴²

ส่วนกระบวนการจัดการที่รัฐบาลฮ่องกงดำเนินการต่อกลุ่มผู้ประท้วงฮ่องกงในปี 2019 นั้น ตั้งแต่มีการเริ่มการประท้วงในคืนวันที่ 9 มิถุนายน 2019 ที่มีการประท้วงปิดถนนเกิดขึ้น ทางการรัฐบาลฮ่องกงก็ออกคำสั่งให้ตำรวจใช้แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทยและกระสุนยางในการสลายการประท้วง ต่อมาเมื่อผู้ประท้วงมีจำนวนมากขึ้นและยื่นข้อเรียกร้องหลัก 5 ข้อในการประท้วง ได้แก่

- 1.ให้สอบสวนตำรวจที่กล่าวหาและใช้กำลังกับประชาชน
- 2.ให้ถอนร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน
- 3.ให้นิรโทษกรรมแก่ผู้ประท้วงที่ถูกจับกุม
- 4.ให้หยุดเรียกผู้ประท้วงว่าเป็นผู้ก่อจลาจล
- 5.ให้จัดการเลือกตั้งแบบสากลขึ้น (universal suffrage)

และมีการเรียกร้องให้ แครรี ลัม ลาออกจากตำแหน่งผู้บริหารเขตปกครองพิเศษเพื่อแสดงความรับผิดชอบ ทางการฮ่องกงจึงออกประกาศว่า ร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตายลงแล้วและจะไม่มี การนำร่างกฎหมายนี้กลับมาพิจารณาอีก แต่ก็ไม่สามารถลดความรุนแรงและจำนวนของผู้ชุมนุมประท้วงลงได้เนื่องจากเป้าหมายของการประท้วงนั้นได้เรียกร้องไปถึงให้มีการเกิดขึ้นของ ประชาธิปไตยที่แท้จริงบนเกาะฮ่องกง ทางการฮ่องกงจึงออกมาตรการการปราบปรามผู้ประท้วงที่ รุนแรงมากยิ่งขึ้น การเพิ่มกำลังตำรวจ การใช้แก๊สน้ำตา และกระสุนยางมากขึ้น รวมถึงการเริ่ม ดำเนินคดีและจับกุมผู้ประท้วง ซึ่งการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ปี2019 นั้นดำเนินยาวนานมาจนถึง ปัจจุบันคือปี2021 ด้วยสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส โควโรน่านั้น ทางการฮ่องกงจึงใช้มาตรการ ต่างๆมาควบคุมกลุ่มผู้ประท้วงได้สะดวกมากขึ้น และมีผู้ถูกดำเนินคดีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ⁴³

รัฐบาลปักกิ่งได้ออกมาประกาศว่าการชุมนุมประท้วงในฮ่องกง ที่มีความยืดเยื้อนั้นมี “ลักษณะของการก่อการร้าย” ซึ่งเป็นวาทกรรมเดียวกันกับที่ใช้กับวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินปี 1989 โดยนักวิเคราะห์มองว่าการที่รัฐบาลปักกิ่งใช้วาทกรรม เรียกการชุมนุมในฮ่องกงว่าคล้ายกับการก่อ

⁴² ฌูเลีย อารมย์ดี (2563). ประวัติศาสตร์บาดแผล: 31 ปี รำลึกเหตุการณ์เทียนอันเหมิน 1989 (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/803>

⁴³ คมปทิต สกุลหวง (2562).ลำดับเหตุการณ์ประท้วงในฮ่องกง ก่อนยกเลิกกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://thestandard.co/hong-kong-protesters/>

การร้ายนั้น จะยิ่งทำให้ผู้ประท้วงมีความโกรธแค้นมากขึ้น เพราะพวกเขามองว่าตัวเองเป็นผู้ต่อสู้เรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ แต่อาจจะทำให้บางคนที่คิดจะเข้าร่วมชุมนุมเปลี่ยนใจ เพราะคิดว่า วาทกรรมของจีนเป็นสัญญาณว่ารัฐบาลปักกิ่งอาจจะเตรียมใช้กำลังปราบปรามการชุมนุม ทุกคนต่างให้ความสนใจกับจีนว่าจีนจะจัดการกับการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงอย่างไร นักวิเคราะห์หมองว่า ประธานาธิบดี สี จิ้นผิงของจีน ไม่น่าจะใช้กองกำลังทหารเข้าสลายการชุมนุม เพราะตระหนักดีถึงผลที่จะตามมา สี จิ้นผิง จึงน่าจะใช้วิธี รออย่างอดทน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เคยใช้ได้ผลมาแล้วสมัยที่ฮ่องกงมีการประท้วงเมื่อห้าปีก่อน ที่รู้จักกันในนาม Occupy Central เดวิด ซเวค (David Zweig) นักวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีฮ่องกงมองว่า รัฐบาลปักกิ่งน่าจะใช้วิธีรอจนกว่าการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในฮ่องกงอ่อนกำลังไปเอง เมื่อนักศึกษาต้องกลับเข้าเรียนมหาวิทยาลัย โดยจีนหวังว่าประชาชนหรือ คนทำงานในฮ่องกงจะรู้สึกเบื่อหน่ายและอึดอัดกับภาวะนี้ และยังคงกลัวว่าจีนจะใช้วิธีกดดันบริษัทในฮ่องกงที่จีนเป็นเจ้าของ เช่น สายการบิน คาเธ่ย์ แปซิฟิก (Cathay Pacific) ห้ามไม่ให้พนักงานเข้าร่วมการชุมนุมด้าน ลิน ชอง ปิน (Lin Chong-pin) นักวิเคราะห์ที่ศึกษาเรื่องจีนอีกท่านหนึ่ง ก็ให้ความเห็นคล้ายกันว่า ผลกระทบต่อธุรกิจและเศรษฐกิจอันเป็นผลพวงจากการชุมนุมประท้วง น่าจะกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกต่อต้านผู้ชุมนุมไม่มากนักน้อย ลินบอกว่ ทางเลือกที่ดีที่สุดของรัฐบาลปักกิ่งตอนนี้ ก็คือ ปล่อยให้รัฐบาลฮ่องกงและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมฮ่องกงออกมาต่อต้านและระงับยับยั้งสถานการณ์กันเอง และทางด้านผู้บริหารสูงสุดของฮ่องกง แครร์รี แลม ได้กล่าวในการแถลงข่าวว่า สถานการณ์ในฮ่องกงได้ “มาถึงจุดที่อันตราย” และยังขอร้องไม่ให้ผู้ชุมนุมทำให้ฮ่องกงตกอยู่ในสภาพที่เธอเรียกว่า “กั้นเหว” อีกด้วย และในขณะเดียวกัน มีบางคนในกลุ่มธุรกิจชั้นนำของฮ่องกงออกมาขอร้องให้จีนเริ่มการปฏิรูปการเมืองในฮ่องกง โดยการอนุญาตให้มีการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อแก้วิกฤติที่เกิดขึ้น แต่นักวิเคราะห์กลับมองว่า ในตอนนี้ รัฐบาลปักกิ่งไม่น่าจะยอมอ่อนข้อและให้สิทธิการออกเสียงแก่ประชากร 7 ล้านคนของฮ่องกง ขณะเดียวกัน นักวิเคราะห์ก็ไม่คิดว่า จีนจะเลือกใช้กำลังทหารเข้าปราบปราม เพราะรัฐบาลปักกิ่งไม่ต้องการต้องชำระรอยเหตุการณ์นองเลือดจากการปราบผู้ประท้วงที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน เมื่อ 30 ปีก่อน ส่วน สี จิ้นผิง ก็ไม่ยอมให้ศัตรูทางการเมืองภายในประเทศ ใช้วิกฤติฮ่องกงมาทำให้ตำแหน่งของเขาในพรรคคอมมิวนิสต์จีนต้องสั่นคลอน⁴⁴

⁴⁴ voathai (2562). นักวิเคราะห์จับตาท่าที "จีน" กับการจัดการ "วิกฤติ" ชุมนุมประท้วงฮ่องกง (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.voathai.com/a/hong-kong-protests-china-rhetoric/5042479.html>

และในวันที่ 5 มีนาคม 2021 รัฐบาลจีนได้เปิดประชุมประจำปีของสภาประชาชนแห่งชาติ หรือเอ็นพีซี (NPC) โดยเรื่องปฏิรูประบบเลือกตั้งฮ่องกง กลายเป็นประเด็นสำคัญอันดับแรกของการประชุมระดับชาติในครั้งนี้ เป็นการส่งสัญญาณของรัฐบาลกลางจีนว่า จะไม่อดทนกับการประท้วงต่อต้านจากบรรดาผู้เห็นต่างทางการเมืองในฮ่องกงอีกต่อไป นายหวัง ฉิน รองประธานสภาประชาชนแห่งชาติจีนประกาศต่อที่ประชุมว่า จะต้องแก้ไขข้อกฎหมายจำนวนหนึ่งที่ถูกผนวกเพิ่มเติมเข้าไปในธรรมนูญการปกครองของฮ่องกงก่อนหน้านี้ ซึ่งก็รวมถึงกฎเกณฑ์ที่ใช้ควบคุมการเลือกตั้งผู้บริหารสูงสุดและสมาชิกสภานิติบัญญัติของฮ่องกงด้วยนายหวังกล่าวย้าว่า "ช่องโหว่" ในระบบการเลือกตั้งของฮ่องกง เปิดโอกาสให้บรรดานักกรณรงค์เคลื่อนไหวทางการเมืองฝ่ายค้าน เดินหน้าเรียกร้องเอกราชเพื่อแยกตัวเป็นอิสระจากจีนต่อไปได้ ซึ่งเรื่องนี้ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะต้องขจัดให้หมดสิ้นไป "เรามีความจำเป็นจะต้องสร้างและวางระบบการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวในแบบของฮ่องกงเองขึ้นมา" นายหวังกล่าวความเคลื่อนไหวของสภาประชาชนแห่งชาติจีนครั้งนี้ มีขึ้นหลังการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ ซึ่งนำไปสู่การกวาดล้างจับกุมฝ่ายค้านของฮ่องกง และนักกิจกรรมที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลจีนครั้งใหญ่ ตลอดช่วงที่ผ่านมา⁴⁵

จากการศึกษากระบวนการการแก้ปัญหาของรัฐบาลจากทั้งสองเหตุการณ์นั้น แสดงให้เห็นว่า ฝ่ายรัฐบาลเลือกที่จะใช้ใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามผู้เห็นต่างหรือเรียกร้องสิ่งที่ต่างจากรัฐบาล โดยไม่มีการพิจารณาถึงข้อเรียกร้องต่างๆที่ผู้ประท้วงยื่นต่อรัฐบาล แต่สิ่งต่างเป็นอย่างมากของสองเหตุการณ์นี้ คือวิธีการควบคุมสื่อและข่าวสารของรัฐบาล อาจเนื่องด้วยยุคสมัยที่ต่างกัน การประท้วงในฮ่องกงปี 2019 นั้น ทหากองฮ่องกงไม่สามารถใช้ข้อมูลที่ตนมีทำให้ประชาชนเชื่อได้เพียงฝ่ายเดียว เพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและยุคสมัย ประชาชนสามารถรับข่าวสารและข้อมูลได้จากหลายแหล่งและหลายฝั่ง ทั้งจากฝั่งทางการฮ่องกง ฝั่งรัฐบาลจีน ฝั่งผู้ประท้วง และนานาชาติประเทศที่จับจ้องการประท้วงครั้งนี้ ต่างจากวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินที่พรรคคอมมิวนิสต์สามารถควบคุมสื่อ ข่าวสาร และข้อมูลภายในประเทศทั้งหมด ทำให้ประชาชนได้รับเพียงข้อมูลที่เผยแพร่โดยรัฐบาลและคัดกรองจากรัฐบาลมาแล้วเท่านั้น และข้อมูลเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นภายในประเทศก็เล็ดรอดออกไปได้น้อยมาก ทำให้การปกปิดข้อมูลวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินของรัฐบาลจีนนั้นประสบความสำเร็จ แต่การปกปิดข้อมูลการประท้วงฮ่องกงของทางการฮ่องกงนั้นเป็นไปได้ยากเหลือเกิน

⁴⁵ ปีซี นิวส์ (2564). จีนเปิดฉากประชุมสภาประชาชนแห่งชาติวันแรก ลั่นเตรียมยกเครื่องระบบเลือกตั้งฮ่องกง (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-56289316>

4.5 ผลกระทบที่ตามมาหลังจากเกิดการประท้วง

ผลการศึกษาพบว่าหลังการปราบปรามผู้ประท้วงในบริเวณจัตุรัสเทียนอันเหมินของรัฐบาลจีนแล้วนั้น ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกิดขึ้นภายในพรรคคอมมิวนิสต์ โดย เต็ง เสี่ยวผิงได้เลือกเจียงเจ๋อหมินเข้ามาเป็นผู้สืบทอดทางการเมืองของตน พร้อมเริ่มปฏิบัติการแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์เทียนอันเหมิน โดยเริ่มจากการเร่งดำเนินนโยบายปฏิรูปประเทศตามที่วางไว้ในที่แรก ใช้เงินจำนวนมากไปกับการพัฒนาพื้นที่ทางเศรษฐกิจตามแนวชายฝั่งทะเลอย่างต่อเนื่องหลายปี ผลที่ได้คือนอกจากธุรกิจต่างๆตามเมืองใหญ่จะขยายตัวอย่างรวดเร็วแล้วนั้น หนุ่มสาวชาวจีนที่ต่อต้านนโยบายของรัฐบาลในช่วงวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ก็ได้ลดความตึงเครียดลงและมองหาหนทางที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้นมากกว่าความต้องการที่จะปฏิรูปประเทศ และได้รับโอกาสการสร้างงานสร้างอาชีพในพื้นที่เศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก มีการเกิดขึ้นของคนชนชั้นกลางและเศรษฐกิจใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ความสำเร็จของการปฏิรูปได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบใหม่นั้นก็คือเศรษฐกิจตลาดสังคมนิยม และเป็นการยืนยันถึงการเป็นสังคมนิยมแบบจีนอย่างหนักแน่นอีกด้วย และจากความสำเร็จในการปฏิรูปนี้ส่งผลให้ความคิดของชาวจีนที่มีต่อเหตุการณ์เทียนอันเหมินนั้นเริ่มมองว่าฝ่ายนักศึกษาเป็นฝ่ายผิดและเห็นการปราบปรามอย่างรุนแรงของรัฐบาลเป็นเรื่องที่เหมาะสมและถูกต้องและเชิดชูการกระทำนั้นด้วยการเรียก “วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989” ว่า “เหตุการณ์ปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบใน ปี1989” ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่สามารถเปลี่ยนแปลงความหมายที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนได้

ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากมีการประท้วงในฮ่องกง ปี2019 นั้น ด้านที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากฮ่องกงได้รับความมีอิสระในระบบยุติธรรมมาจากช่วงที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษส่งผลทำให้ มีบริษัทข้ามชาติเกือบ 1,400 แห่งเข้าไปตั้งสำนักงานใหญ่ที่นั่น ตั้งแต่นั้นมาฮ่องกงจึงกลายเป็นแหล่งเศรษฐกิจสำคัญระดับโลกมาจนถึงปัจจุบัน แต่การเกิดความขัดแย้งทางการเมืองกับจีนในครั้งนี้ ทำให้นักลงทุนต่างชาติเริ่มมีความไม่ไว้วางใจในระบบการปกครองตนเองของฮ่องกง และเสียความเชื่อมั่นกับความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของรัฐบาลฮ่องกงในเรื่องการเมืองและธุรกิจ และยังส่งผลกระทบไปถึงตลาดหุ้น ค่าเงินของฮ่องกงตกลงมาเรื่อยๆ รวมไปถึงตลาดการเงินของจีน สิงคโปร์ และญี่ปุ่น ส่วนในด้านการเมืองนั้น นอกจากการยกเลิกร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้วนั้น ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายตำแหน่งเกิดขึ้นเพราะผู้ดำรงตำแหน่งในระบบการปกครองฮ่องกงส่วนใหญ่ถูกแต่งตั้งโดยรัฐบาลกลางของจีน และในช่วงต้นปี

2021 นั้น จีนได้ประกาศว่ามีแผนจะบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงแห่งชาติที่จะทำให้ การโค่นล้ม การแยกดินแดน การก่อการร้ายและการแทรกแซงจากต่างประเทศ เป็นความผิดอาญา หากกฎหมายความมั่นคงแห่งชาตินี้ผ่านร่างกฎหมายและมีการบังคับใช้เกิดขึ้นจริง จะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การประท้วง การคัดค้าน และอาจกลายเป็นจุดจบของอิสรภาพของชาวฮ่องกง ที่จีนเคยรับรองไว้กับฮ่องกงว่าปกครองในรูปแบบ หนึ่งประเทศสองระบบ

จากการศึกษาผลกระทบที่ตามมาหลังจากเกิดการประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์นั้น ผู้วิจัยเห็นถึงความแตกต่างของผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน วิกฤตการณ์เทียนอันเหมินนั้นส่งผลต่อระบอบคอมมิวนิสต์ของจีนเป็นอย่างมากทั้งได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนภายในประเทศ ได้เพิ่มความแข็งแกร่งให้กับกระทรวงกลาโหมและกองทัพคอมมิวนิสต์ และที่สำคัญคือการใช้สร้างรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงจนทำให้จีนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจมาจนถึงปัจจุบัน แต่ในทางกลับกันการประท้วงในฮ่องกงนั้นเป็นการต่อสู้ของชาวฮ่องกงกับรัฐบาลจีนส่งผลทำให้ผลลัพธ์ที่ฮ่องกงได้รับนั้นมีความเสียหายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของฮ่องกง เพราะผู้ลงทุนส่วนใหญ่สูญเสียความเชื่อมั่นจากเหตุการณ์การประท้วงที่ยืดเยื้อยาวนานและมองไม่เห็นจุดจบ ทำให้ได้รู้ว่าการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้นเป็นเรื่องที่ยากที่จะเอาชนะได้ และส่งผลเสียตามมามากมาย เช่นในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินนั้นผู้ประท้วงได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และการประท้วงในฮ่องกงก็ส่งผลให้เศรษฐกิจซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเมืองฮ่องกงสั่นคลอนและส่งผลไปยังนักลงทุนทั่วโลก รวมถึงตลาดหุ้นและค่าเงินในหลายประเทศ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำตารางแจกแจงข้อมูลเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพชัดเจนมากขึ้น ดังต่อไปนี้

ตารางเปรียบเทียบการประท้วงในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินและการประท้วงในฮ่องกง

ประเด็น	วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี 1989	การประท้วงในฮ่องกง ปี 2019
สาเหตุการเกิดการประท้วง	การดำเนินนโยบายปฏิรูปประเทศที่เป็นไปอย่างล่าช้าของรัฐบาลจีน	การเข้ามามีบทบาทด้านกระบวนการยุติธรรมและด้านกฎหมายของรัฐบาลจีนภายในฮ่องกง
ผู้เข้าร่วมประท้วง	กลุ่มนักศึกษาและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายและการคอร์รัปชันของรัฐบาลจีน	กลุ่มนักศึกษา ประชาชนทั่วไป และกลุ่มสนับสนุนประชาธิปไตยในฮ่องกง
วิธีการประท้วง	เกิดการชุมนุมหลักในกรุงปักกิ่งและขยายการชุมนุมไปทั่วประเทศ	รวมตัวกันจำนวนมาก ทำการปิดถนนและเข้ายึดพื้นที่ต่างๆ จนทำให้เกาะฮ่องกงกลายเป็นอัมพาต
กระบวนการการแก้ปัญหาของรัฐบาล	ใช้กองกำลังทหารพร้อมรถถังและรถหุ้มเกราะเข้ายึดพื้นที่ชุมนุมในช่วงเวลากลางคืน	กองกำลังตำรวจใช้แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทยและกระสุนยางในการสลายการประท้วง
ผลกระทบที่ตามมาหลังจากเกิดการประท้วง	พรรคคอมมิวนิสต์จีนแข็งแกร่งยิ่งขึ้น กลายเป็นประเทศมหาอำนาจด้านเศรษฐกิจ และลบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินภายในประเทศได้อย่างหมดจด	เกิดผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจ ตลาดหุ้นผกผัน ค่าเงินฮ่องกงลดลง สูญเสียความเชื่อมั่นจากนักลงทุน และสิทธิเสรีภาพของชาวฮ่องกงเกิดความสั่นคลอน

4.6 สรุป

การศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินปี 1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงปี 2019 มีความเหมือนกันในเรื่อง

สาเหตุของการเกิดการประท้วงที่เกิดจากความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาลกลางปักกิ่ง โดยในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินเกิดจากความไม่พอใจที่การดำเนินนโยบายปฏิรูปประเทศที่เป็นไปอย่างล่าช้าของรัฐบาลจีน และในการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงเกิดความไม่พอใจที่รัฐบาลกลางปักกิ่งเข้ามามีบทบาทด้านกระบวนการยุติธรรมและด้านกฎหมายภายในฮ่องกง

ต่อมาคือความเหมือนกันในเรื่องผู้เข้าร่วมการประท้วงที่เป็นนักศึกษาและผู้คนที่ไปที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการของรัฐบาลจีน ซึ่งคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาและมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของรัฐบาลจีนที่จะส่งผลเสียต่ออนาคตและเสรีภาพของพวกเขาในภายภาคหน้า

กระบวนการการแก้ปัญหาของรัฐบาลก็เป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ตั้งสองเหตุการณ์การประท้วงมีความเหมือนกันโดยรัฐบาลจีนเลือกที่จะใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นการใช้กองกำลังทหารพร้อมรถถังและรถหุ้มเกราะเข้ายึดพื้นที่ในช่วงกลางคืน หรือว่าจะเป็นการใช้กองกำลังตำรวจเข้ายิงแก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทยและกระสุนยางในการสลายการประท้วง แสดงให้เห็นถึงวิธีการปราบปรามของรัฐบาลจีนที่ชอบใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมมากกว่าการพูดคุยเจรจาต่อรองกับผู้ชุมนุม แสดงให้เห็นถึงความยอมหักไม่ยอมงอของรัฐบาลจีน

และอีกสิ่งหนึ่งที่มีความเหมือนกันของทั้งสองเหตุการณ์นี้คือผลกระทบที่ตามมาหลังจากเกิดการประท้วง วิกฤตการณ์เทียนอันเหมินที่เป็นการเรียกร้องประชาธิปไตยในจีนกลับทำให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนแข็งแกร่งยิ่งขึ้น กลายเป็นประเทศมหาอำนาจด้านเศรษฐกิจ และลบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินภายในประเทศได้อย่างหมดจด และฮ่องกงซึ่งเชื่อว่าตนเองมีประชาธิปไตยมาโดยตลอดจนกระทั่งการคืนเกาะฮ่องกงให้จีนของอังกฤษนั้นทำให้ฮ่องกงสูญเสียประชาธิปไตยและเสรีภาพให้กับจีนไปจนทำให้เกิดการประท้วงขึ้นนั้นส่งผลให้เกิดผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจ ตลาดหุ้นผกผัน ค่าเงินฮ่องกงลดลง สูญเสียความเชื่อมั่นจากนักลงทุน และสิทธิเสรีภาพของชาวฮ่องกงเกิดความสั่นคลอน เห็นได้ว่าผลจากการประท้วงต่อสู้กับระบอบคอมมิวนิสต์จีนนั้นส่งผลเสียร้ายแรงให้กับทั้งผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์

แต่สิ่งที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงของทั้งสองเหตุการณ์นี้คือ วิธีการประท้วงโดยวิธีการประท้วงในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินนั้นถึงแม้ว่าจะสามารถกระจายการชุมนุมไปตามเมืองใหญ่ในจีนได้และ

กำลังและประสิทธิภาพของการประท้วงไม่ได้มีอิทธิพลมากพอที่จะสามารถต่อรองและป้องกันการสลายการชุมนุมจากรัฐบาลจีนได้ ต่างจากวิธีการประท้วงในฮ่องกงที่ใช้การรวมตัวกันจำนวนมาก ทำการปิดถนนและเข้ายึดพื้นที่ต่างๆจนทำให้เกาะฮ่องกงกลายเป็นอัมพาต มีการกระจายกลุ่มผู้ประท้วงในลักษณะแมวไล่จับหนู เพื่อให้ยากต่อการเข้าปราบปรามของตำรวจ มีการแต่งกายมิดชิด สวมใส่หน้ากากเพื่อให้ยากในการระบุตัวตน มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียกระจายข่าวและสถานการณ์ให้คนภายนอกฮ่องกงได้รับรู้สถานการณ์ และการประท้วงในฮ่องกงเป็นการประท้วงในรูปแบบ “ไร้ผู้นำ” ไม่มีคนกลุ่มใดหรือพรรคการเมืองใดเสนอตัวเป็นแกนนำประท้วงโดยผู้ประท้วงจะใช้ LIHKG และเทเลแกรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและตัดสินใจแนวทางการประท้วงร่วมกัน ถึงแม้จะไม่สามารถส่งผลกระทบต่อรัฐบาลจีนในทางตรงได้มาก แต่ก็มีอำนาจต่อรองกับการบริหารงานของรัฐบาลฮ่องกงได้ไม่น้อยอย่างเช่นสามารถยับยั้งการอนุมัติร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาเปรียบเทียบวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินปี 1989 และการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงปี 2019 ในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างของทั้งสองเหตุการณ์นี้แล้วว่ามี ความเหมือนกันในเรื่อง สาเหตุของการเกิดการประท้วงที่เกิดจากความไม่พอใจในการบริหารงานของ รัฐบาลกลางปักกิ่ง โดยในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินเกิดจากความไม่พอใจที่การดำเนินนโยบายปฏิรูป ประเทศที่เป็นไปอย่างล่าช้าของรัฐบาลจีน และในการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงเกิดความไม่พอใจที่ รัฐบาลกลางปักกิ่งเข้ามามีบทบาทด้านกระบวนการยุติธรรมและด้านกฎหมายภายในฮ่องกง ต่อมาคือ ความเหมือนกันในเรื่องผู้เข้าร่วมการประท้วงที่เป็นนักศึกษาและผู้คนทั่วไปที่ไม่เห็นด้วยกับการ ดำเนินการของรัฐบาลจีน ซึ่งคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาและมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจาก การดำเนินการของรัฐบาลจีนที่จะส่งผลเสียต่ออนาคตและเสรีภาพของพวกเขาในภายภาคหน้า ต่อมา คือ กระบวนการการแก้ปัญหาของรัฐบาลจีนที่ใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นการใช้กองกำลังทหารพร้อม รถถังและรถหุ้มเกราะเข้ายึดพื้นที่ในช่วงกลาง หรือว่าจะเป็นการใช้กองกำลังตำรวจยิงแก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทยและกระสุนยางในการสลายการประท้วง แสดงให้เห็นถึงวิธีการปราบปรามของรัฐบาล จีนที่ชอบใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมมากกว่าการพูดคุยเจรจาต่อรองกับผู้ชุมนุม แสดงให้ เห็นถึงความยอมหักไม่ยอมงอของรัฐบาลจีน และอีกสิ่งหนึ่งที่มีความเหมือนกันของทั้งสองเหตุการณ์นี้ คือผลกระทบที่ตามมาหลังจากการเกิดการประท้วง ที่วิกฤตการณ์เทียนอันเหมินที่เป็นการเรียกร้อง ประชาธิปไตยในจีนกลับทำให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนแข็งแกร่งยิ่งขึ้น กลายเป็นประเทศมหาอำนาจด้าน เศรษฐกิจ และลบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินภายในประเทศได้อย่างหมดจด และฮ่องกงซึ่งเชื่อว่าตนเองมีประชาธิปไตยมาโดยตลอดจนกระทั่งการคืนเกาะฮ่องกงให้จีนของอังกฤษ นั้นทำให้ฮ่องกงสูญเสียประชาธิปไตยและเสรีภาพให้กับจีนไปจนทำให้เกิดการประท้วงขึ้นนั้นส่งผลให้ เกิดผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจ ตลาดหุ้นผกผัน ค่าเงินฮ่องกงลดลง สูญเสียความเชื่อมั่นจากนัก ลงทุน และสิทธิเสรีภาพของชาวฮ่องกงเกิดความสั่นคลอน เห็นได้ว่าผลจากการประท้วงต่อสู้กับ ระบอบคอมมิวนิสต์จีนนั้นส่งผลเสียร้ายแรงให้กับทั้งผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์ แต่สิ่งที่ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงของทั้งสองเหตุการณ์นี้คือวิธีการประท้วงและผลกระทบที่ตามมาหลังจากเกิด

การประท้วง โดยวิธีการประท้วงในวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินนั้นถึงแม้ว่าจะสามารถกระจายการชุมนุมไปตามเมืองใหญ่ในจีนได้ แต่กำลังและประสิทธิภาพของการประท้วงไม่ได้มีอิทธิพลมากพอที่จะสามารถต่อรองและป้องกันการสลายการชุมนุมจากรัฐบาลจีนได้ ต่างจากวิธีการประท้วงในฮ่องกงที่ใช้การรวมตัวกันจำนวนมาก ทำการปิดถนนและเข้ายึดพื้นที่ต่างๆจนทำให้เกาะฮ่องกงกลายเป็นอัมพาต มีการกระจายกลุ่มผู้ประท้วงในลักษณะแมวไล่จับหนู เพื่อให้ยากต่อการเข้าปราบปรามของตำรวจ มีการแต่งกายมิดชิด สวมใส่หน้ากากเพื่อให้ยากในการระบุตัวตน มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียกระจายข่าว และสถานการณ์ให้คนภายนอกฮ่องกงได้รับรู้สถานการณ์ และการประท้วงในฮ่องกงเป็นการประท้วงในรูปแบบ “ไร้ผู้นำ” ไม่มีคนกลุ่มใดหรือพรรคการเมืองใดเสนอตัวเป็นแกนนำประท้วงโดยผู้ประท้วงจะใช้ LIHKG และเทเลแกรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและตัดสินใจแนวทางการประท้วงร่วมกัน ถึงแม้จะไม่สามารถส่งผลกระทบต่อรัฐบาลจีนในทางตรงได้มาการแต่ก็มีอำนาจต่อการบริหารงานของรัฐบาลฮ่องกงได้ไม่น้อยอย่างเช่นสามารถยับยั้งการอนุมัติร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

แต่อีกสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้คือการที่จีนมีความพยายามและความภูมิใจที่สามารถลบความทรงจำเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินจากคนในชาติรุ่นหลังได้สำเร็จ ดูได้จากคำกล่าวล่าสุดของ พล.อ.เว่ย เฟิ่งเหอ ที่กล่าวตอบโต้ในการประชุมด้านความมั่นคงที่สิงคโปร์ว่า ตลอด 30 ปีที่ผ่านมา จีนได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าเป็นเพราะมาตรการในตอนนั้นทำให้จีนพัฒนาและมีความมั่นคงมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลากว่า 30 ปีแล้วที่ประชาชนจีนถูกจำกัดการรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์สังหารหมู่ประชาชนวันที่ 4 มิถุนายน 1989 ไม่ใช่แค่เพียงคนรุ่นใหม่เท่านั้นที่มีความทรงจำเลือนรางต่อเหตุการณ์ดังกล่าว ประชากรจีนยุคหลังปี 1989 ทั้งหมดก็เช่นกัน พวกเขาไม่คุ้นเคยกับประวัติศาสตร์การเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งสำคัญในจีนประชากรจำนวนมากต้องทนอยู่ในสภาวะความจำเสื่อม และถูกปิดกั้นการแสดงความคิดเห็น หรือแม้แต่การตั้งโกหก เพื่อให้ตนเองและครอบครัวอยู่รอด วันที่ 4 มิถุนายนของทุกๆ ปี จึงเปรียบเสมือนช่วงเวลาแห่งการหลงลืมมากกว่าช่วงเวลาที่ต้องรำลึกถึงการจตุจ่า

และการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในฮ่องกงใช้เหตุการณ์วิกฤตการณ์เทียนอันเหมินมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องความยุติธรรมจากรัฐบาลจีน อย่างเช่นในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในขณะที่ทั่วโลกกำลังเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และเตรียมรับมือกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สถานการณ์โรคระบาดกลับส่งผลกระทบต่อประเด็นเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชนในประเทศจีน และการรำลึกเหตุการณ์ชุมนุมจัตุรัสเทียนอันเหมินภายนอก

ประเทศ จากรายงานพบว่าสถิติการค้นหาข้อมูลภายนอกประเทศในช่วงวิกฤตโควิด-19 พุ่งสูงขึ้นใน สาธารณรัฐประชาชนจีน ประชากรจีนมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงมาตรการสกัดกั้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ภายในประเทศมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการติดต่อสื่อสารกันระหว่างนักกิจกรรมและชาวจีนแผ่นดินใหญ่ สนับสนุนการเติบโตของเครือข่ายรำลึกเหตุการณ์จัตุรัสเทียนอันเหมินออนไลน์และเป็นส่วนหนึ่งที่มี ผู้ประท้วงฮ่องกงใช้เป็นวิธีแสดงออกและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพจากรัฐบาลจีน รวมถึงมีการแสดงออกถึง เหตุการณ์ของนายแพทย์หลี่ เหวินเหลียง แพทย์ชาวอุ๋ฮั่นที่พยายามเตือนเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับเชื้อ ไวรัสโคโรนา แต่กลับถูกจำคุกและเสียชีวิตในท้ายที่สุด แสดงให้เห็นความสำคัญของเสรีภาพในการ แสดงออกที่ปราศจากการตรวจสอบล่วงหน้า การปิดกั้น และการจำกัดด้วยวิธีการใดๆ ก็ตามของ รัฐบาลจีน

ในฮ่องกง ถึงแม้กฎหมายความมั่นคงจากรัฐบาลปักกิ่งไม่ได้ระบุข้อห้ามจัดงานรำลึกถึง เหตุการณ์จัตุรัสเทียนอันเหมิน แต่ตำรวจอ้างความกังวลด้านสุขภาพจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด -19 และมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมในการสั่งห้ามจัดงานร่วมจุดเทียนรำลึกเหตุการณ์ ณ สวนสาธารณะวิกตอเรีย พาร์คเป็นครั้งแรกในรอบ 30 ปี ทั้งนี้กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยใน ฮ่องกงยังยืนยันจัดงานรำลึกวันครบรอบ 4 มิถุนายนแบบส่วนตัวทางออนไลน์ โดยไม่ละเมิดข้อบังคับ ช่วงโควิด-19 โดยหัวข้อหลักในปีนี้ได้แก่ ความจริง ชีวิต เสรีภาพ และการต่อต้าน ภายใต้# 6431Truth พร้อมตะโกนร้องเพื่อให้ยุติ ‘เผด็จการพรรคการเมืองเดียว’ ต่อไปท่ามกลางการประท้วง ต่อต้านกฎหมายความมั่นคงฉบับใหม่ของจีน รวมไปถึงได้วันที่เรียกร้องให้จีนออกมาแสดงความขอ โทษต่อเหตุการณ์จัตุรัสเทียนอันเหมิน 1989 พร้อมแถลงการณ์เนื่องในโอกาสวันครบรอบเหตุการณ์ ให้จีนเผชิญหน้ากับความคาดหวังในสิทธิเสรีภาพ และประชาธิปไตยของคนในประเทศและนอก ประเทศ และเริ่มปฏิรูปการเมือง

เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2020 ที่ผ่านมากลุ่มมนุษยชาติไร้พรมแดน (Humanity Beyond Borders) ประเทศไทย นำโดยเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล จัดกิจกรรมแจกคูปองรสชานม สื่อนัยยะ ถึง ‘พันธมิตรชานม (Milk Tea Alliance) หรือกลุ่มไม่เป็นทางการในอินเทอร์เน็ตของประชาชนชาว ไทย ได้หวัน และฮ่องกงผู้ต่อต้านการครอบงำของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อร่วมรำลึกเหตุการณ์ ครบรอบ 31 ปี จัตุรัสเทียนอันเหมิน และแสดงความไม่พอใจต่อการคุกคามแม่น้ำโขงและภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การรังแกชาวทิเบต และชาวอุยกูร์ รวมถึงการทำลายเสรีภาพของชาวฮ่องกง อย่างไรก็ตามภายหลังการยื่นจดหมายขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานีตำรวจ เนติวิทย์กลับไม่ได้รับ อนุญาตให้ถือป้ายสื่อความหมายต่อต้านการครอบงำจากรัฐบาลคอมมิวนิสต์ บริเวณหน้าสถานทูต

ประเทศจีน และถูกสั่งห้ามจัดกิจกรรมรำลึกเหตุการณ์จัตุรัสเทียนอันเหมินด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยทางสุขภาพในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ด้านแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้ร่วมรำลึกในโอกาสครบรอบ 31 ปี เหตุการณ์นองเลือดจัตุรัสเทียนอันเหมินด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงความเสียหาย และความสูญเสียจากเหตุการณ์ดังกล่าว พร้อมยื่นหยัดเคียงข้างนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศจีนและภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลก ทั้งนี้เรียกร้องให้รัฐบาลจีนปฏิบัติตามข้อแนะนำเพื่อแสดงความเคารพต่อผู้กล้าทั้งหลาย และสร้างความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์นองเลือดเทียนอันเหมิน 1989 ให้เกิดแก่ประชาชนชาวจีนโดยทั่วไป

- ให้ความรู้แก่สาธารณะชนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ปราบปรามการชุมนุมจัตุรัสเทียนอันเหมิน 1989
- จัดตั้งกระบวนการสอบสวนที่โปร่งใสและเป็นอิสระจากภาครัฐ และเอาผิดผู้กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน
- ชดเชยให้กับเหยื่อและครอบครัวของเหยื่อจากเหตุการณ์ปราบปรามการชุมนุมในปี 1989
- ยุติการลวงละเมิดและการดำเนินคดีต่อกลุ่มคนผู้รำลึกถึงเหตุการณ์และกล่าวถึงการชุมนุมประท้วงจัตุรัสเทียนอันเหมิน 1989 รวมทั้งต่อกลุ่มบุคคลทั่วไปผู้แสดงออกซึ่งสิทธิมนุษยชน เสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสันติ⁴⁶

ซึ่งจากเนื้อหาที่กล่าวมานั้นทำให้ผู้วิจัยมองว่าความคิดละแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มผู้ประท้วงฮ่องกงใช้เรียกร้องประชาธิปไตยจากรัฐบาลจีนนั้น อาจจะสามารถเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพที่ชาวฮ่องกงได้รับจากรัฐบาลจีนในอนาคตเพราะการต่อสู้ในครั้งนี้ไม่ได้เป็นการต่อสู้เพียงแค่องค์งกับจีนเท่านั้น แต่มันคือการรวมตัวกันของหลายกลุ่มกิจกรรมและหลายประเทศที่เห็นถึงความไม่ยุติธรรมของรัฐบาลที่ปฏิบัติต่อระบอบประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนสากลที่ทุกคนควรที่อิสระเสรีในการแสดงออกและสิทธิส่วนบุคคล แต่การที่จะต้องต่อสู้กับระบอบที่แข็งแกร่งทั้งทางด้านการปกครอง ระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยีและเป็นประเทศมหาอำนาจระดับโลกอย่างประเทศจีนก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเช่นกันที่จะเอาชนะได้ ศึกครั้งนี้อาจจะเป็นศึกที่มีระยะเวลายาวนานกว่าที่ใครๆ คิดไว้ก็เป็นได้

⁴⁶ กนิฐ์อภา อารมย์ดี (2563). ประวัติศาสตร์บาดแผล: 31 ปี รำลึกเหตุการณ์เทียนอันเหมิน 1989 (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/803>

5.2 ข้อเสนอแนะ

ถึงแม้วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ปี1989 จะถูกลบเลือนออกไปจากประวัติศาสตร์ชาติจีน อย่างไรก็ตามรัฐบาลจีนต้องการ แต่ไม่สามารถลบออกไปจากประวัติศาสตร์โลกได้ การต่อสู้กับระบอบคอมมิวนิสต์ของจีนยังเป็นที่จับตามองของประชากรโลก การที่ต้องต่อสู้กับระบอบคอมมิวนิสต์ที่มีความแข็งแกร่งและยังเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างจีนนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย การชุมนุมประท้วงในฮ่องกงในปี 2019 จึงเป็นที่จับตามองของแวดวงการเมืองและเศรษฐกิจโลกเป็นอย่างมาก เพราะเราไม่สามารถคาดเดาได้เลยว่าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะ จะเกิดผลดีหรือเกิดผลเสียอะไรตามมาบ้าง แต่จากการฮึดสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพของชาวฮ่องกงนั้นส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้นในหลายประเทศ ประชาชนกล้าที่จะออกมาประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพที่ตนควรได้รับจากรัฐบาล เช่น การประท้วงใน ซิลี เลบานอน อินเดีย และที่เห็นเด่นชัดคือการประท้วงในไทย ซึ่งอาจเรียกได้ว่า “ฮ่องกงโมเดล” โดยการประท้วงในไทยได้นำจุดที่ประสบความสำเร็จของการประท้วงในฮ่องกงมาเป็นแนวทางการประท้วงครั้งนี้ อย่างเช่น การแต่งกายด้วยชุดสีดำ ใส่หน้ากากปกปิดตัวตนและใบหน้า รูปแบบการประท้วงที่เป็นรูปแบบของแฟลชม็อบและนัดพบตามสถานีรถไฟฟ้าต่างๆ การรวมตัวกันอย่างรวดเร็วในระยะเวลาสั้นๆ และเป็นการประท้วงแบบไร้ผู้นำเหมือนกับฮ่องกง การใช้แอปพลิเคชันเทเลแกรมในการกระจายข้อมูลข่าวสารในกลุ่มผู้ชุมนุม และอีกเรื่องสำคัญคือการรับมือกับการสลายการชุมนุมจากฝั่งทหารและตำรวจ โดยการใช้ร่ม หมวกนิรภัยกำบังแก๊สน้ำตาและกระสุนยาง การประท้วงในไทยที่มีโมเดลมาจากการประท้วงในฮ่องกงนั้น ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงกระบวนการการเคลื่อนไหวในระบอบประชาธิปไตยตามที่มันควรจะเป็น ประชาชนสามารถออกมาเรียกร้องถึงสิทธิและเสรีภาพตามที่มนุษย์ควรจะมีและควรได้รับจากรัฐบาล ถึงแม้ว่าสุดท้ายแล้วผู้วิจัยจะยังไม่ทราบถึงบทสรุปของทั้งการประท้วงในฮ่องกงและการประท้วงในไทย แต่ผู้วิจัยก็เชื่อว่าการประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพนั้นควรมีและควรเกิดขึ้นได้ไม่ว่าในสังคมใด เพราะสิทธิและเสรีภาพคือสิ่งที่มนุษย์ชาติพึงมีและพึงได้รับ

บรรณานุกรม

- กนิษฐอาภา อารมย์ดี (2563). ประวัติศาสตร์บาดแผล: 31 ปี รำลึกเหตุการณ์เทียนอันเหมิน 1989 (ออนไลน์).แหล่งที่มา:
<https://www.amnesty.or.th/latest/blog/803>
- กุสตาฟ เลอ บง. (2560).จิตวิทยาฝูงชน PSYCHOLOGY OF CROWDS. แปลโดย Mr.Lawrence10. กรุงเทพฯ : ซี.เจ.บุ๊ค
- คมปทิต สกุลหวง. (2562). ลำดับเหตุการณ์ประท้วงในฮ่องกงก่อนยกเลิกร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน.เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2562 เข้าถึงได้จาก
<https://thestandard.co/hong-kong-protesters/>
- จ้าว จื่อหยาง. (2552).บันทึกลับจ้าว จื่อหยาง : เบื้องหลังเหตุการณ์นองเลือดเทียนอันเหมิน. แปลโดย สิทธิพล เครือรัฐติกาลและคณะ. กรุงเทพฯ : มติชน
- จิรภัทร บุญยะกาญจน. (2562). “ ฮ่องกงทำไมต้องประท้วง ” แรงกดดันจากจีนแผ่นดินใหญ่สู่ไฟอันลุกโชนของชาวฮ่องกง. เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2562 เข้าถึงได้จาก <https://themomentum.co/background-hong-kong-protest/>
- ดาวประกาย รุ่งอรุณ. (2537).สรรนิพนธ์เด็กเสี้ยวผิง จีนจะไปทางไหน?. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า
- ปีปีซี นาวิกชน. (2562).ประท้วงฮ่องกง : ทำไมร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงถูกต่อต้านอย่างหนัก. เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2562 เข้าถึงได้จาก
<https://www.bbc.com/thai/international-48610763>
- ปีปีซี นิวซ์ (2564). จีนเปิดฉากประชุมสภาประชาชนแห่งชาติวันแรก ลั่นเตรียมยกเครื่องระบบเลือกตั้งฮ่องกง (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-56289316>
- ปีปีซี นิวส์ (2560). เปิดแฟ้มประวัติศาสตร์ การปฏิวัติรัสเซีย(ออนไลน์).แหล่งที่มา:
<https://www.bbc.com/thai/international-41968313>
- ปีปีซี นิวส์ (2562).ประท้วงฮ่องกง : เหตุใดเยาวชนรุ่นใหม่จึงกล้าลุกขึ้นจัดซื้อบัตรทางการ (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-48668551>

- ปีปีซี นาวิกฤษ. (2562). เทียนอันเหมิน: ไล่เรียงลำดับเหตุการณ์นองเลือดที่จีนเมื่อ30ปีที่แล้ว. เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2562 เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/international-48511516>
- ป.วีชราภรณ์. (2531). ฮ่องกงใหม่ 1997. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า 1998 จำกัด
- ประชาไทย (2556). ย้อนประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์ทั่วโลก และการนิรโทษกรรมในไทย (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2013/03/45867>
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2562). บทที่ 3 จักรวรรดิรัสเซียช่วงปลายศตวรรษที่19 (ออนไลน์).แหล่งที่มา:<https://km-ir.arts.tu.ac.th/files/original/f7e6bc8285b52cbda7c1b0b7d3c0f9c1beb1d3bd.pdf>
- วิภาวรรณ สุนทรจามร. (2560). ปกิณกะการเมืองจีน. กรุงเทพฯ : ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบาล. (2542).บูรพาแดงเปลี่ยนสี. กรุงเทพฯ : มติชน
- สมพงษ์ ชูมาก. (2512). การต่อสู้ทางการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- อัญญา จันดี .(2563). ล่มสลายจากภายใน:เหตุปัจจัยที่ก่กร่อนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจโซเวียต (ออนไลน์).แหล่งที่มา:<https://www.setthasarn.econ.tu.ac.th/blog/detail/67/>
- อรทิพา โชคอินพลับ. (2552). “ย้อนรอยการประท้วงค.ศ.1989(2532)ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน”. สารนิพนธ์ปริญญาตรี สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- Isabella Steger (2557) “Pro-Democracy Banner Occupies Hong Kong’s Iconic Lion Rock, Spawns Memes,” (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <http://blogs.wsj.com/chinarealtime/2014/10/23/pro-democracy-banner-occupies-hong-kongs-iconic-lion-rock-spawns-memes/>

Posttoday (2563) .ถอดรหัส 'ฮ่องกงโมเดล' เป็นอย่างไรเหมือนไทยจริงหรือ? (ออนไลน์).

แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/world/635917>

Stephan Ortmann (2558). “ขบวนการรุ่ม” ในฮ่องกง : จากประเด็นปัญหาด้าน

เศรษฐกิจถึงการปฏิเสธรัฐธรรมนูญ (ออนไลน์).แหล่งที่มา:

<https://kyotoreview.org/?fbclid=IwAR1-9>

voathai (2562). นักวิเคราะห์จับตาท่าที "จีน" กับการจัดการ "วิกฤติ" ชุมนุมประท้วง

ฮ่องกง (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <https://www.voathai.com/a/hong-kong-protests-china-rhetoric/5042479.html>